

**Isäksi tulon puhetapoja ja tuen tarpeita
2010-luvun isyyskirjallisuudessa**
Anni Hänninen

Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2020
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Hänninen, Anni. 2020. Isäksi tulon puhetapoja ja tuen tarpeita 2010-luvun isyyskirjallisuudessa. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 76 sivua.

Isyyttä on tutkittu viime vuosikymmeninä useista eri näkökulmista, mutta näyttää siltä, että isille suunnattua kirjallisuutta, kuten oppaita ja tukimateriaaleja on tutkittu valitettavan vähän. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää isyyskirjallisuuden pohjalta mitä ja miten isäksi tulosta puhutaan sekä millaisia asioita tuodaan esille tuen tarpeesta ja sen saamisesta. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineistona oli kuusi suomalaista 2010-luvulla julkaistua isille suunnattua kirjaa. Aineistoa analysoitiin sekä aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä että diskurssianalyysin keinoin. Tutkimus pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin.

Analyysin tuloksena löysin isyyskirjallisuudesta kaksi puhetapaa, joita käytettiin kuvatessa isyyttä ja valmistautumista isäksi tuloon. Nämä puhetavat nimittäin osallisuuspuheeksi ja epävarmuuspuheeksi. Toisen tutkimuskysymykseni tulokset jaoin kahteen kategoriaan: isien tuen puutteeseen ja isien saamaan tukeen. Viime vuosikymmeninä tehtyjen tutkimusten perusteella voidaan päätellä, että 2010-luvulla on menty kohti sitoutunutta ja osallistuvaa isyyttä. Osallisuuspuheesta välittyi isän halu osallistua, kontakti lapseen jo hyvin varhain sekä kokemus isyydestä positiivisena asiana. Epävarmuuspuhe piti puolestaan sisällään pelkoa, ahdistusta ja epävarmuutta isäksi tulosta. Lisäksi tuloksissa korostui isien kaipaama tuki raskauden sekä lapsen ensimmäisen vuoden aikana. Teksteissä isät kaipasivat tukea ja neuvoja erityisesti lapsen perushoitoon. Isyyskirjallisuuden isät peräänkuuluttivat myös tasa-arvoisuutta neuvolassa, sillä yhtä lailla isällä kuin äidillä on edessään kasvu vanhemmaksi.

Asiasanat: isyys, isyyskirjallisuus, isäksi tulo, isien tuki, isien tuen tarve

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
2	ISYYS	6
	2.1 Isyyden määritelmiä ja merkityksiä	6
	2.2 Kulttuurisia mallitarinoita isyydestä	14
	2.3 Isyyden alku	18
3	ISYYDEN TUKIMUODOT	23
	3.1 Isyyden viralliset ja epäviralliset tukitahot	23
	3.2 Isyyden tukeminen mediassa ja kirjallisuudessa	27
4	TUTKIMUSKYSYMYKSET	30
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	31
	5.1 Aineiston kuvaus	31
	5.2 Tutkimuksen lähtökohdat	34
	5.3 Aineiston analyysi	36
	5.4 Eettiset ratkaisut.....	40
6	TULOKSET	41
	6.1 Isäksi tulon puhetapoja	41
	6.1.1 Osallisuuspuhe	42
	6.1.2 Epävarmuuspuhe	50
	6.2 Isien tuki ja tuen tarve	54
	6.2.1 Tuen puute	54
	6.2.2 Isien saama tuki	59
7	POHDINTA	63
	7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	63
	7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet	70
	LÄHTEET	72

1 JOHDANTO

Viime vuosikymmeninä sitoutuneesta ja osallistuvasta isyydestä on tullut kulttuurinen ihanne, johon yhä useammat isät pyrkivät. Sitoutunut isä panostaa vanhemmuuteen, elää lapsen arjessa ja muodostaa lapsen kanssa emotionaalisen suhteen. Mies omistautuu isyydelle, hän on vuorovaikutuksessa lapsen kanssa ja ottaa vastuun lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Nykypäivän ihanneisä on äidin lailla tasavertaisesti läsnä lapsen elämässä. (Huttunen 2010b, 111; Mykkänen & Eerola 2013, 18; Mykkänen & Eerola 2014, 49.) Tämä tutkimus on ajan-kohtainen, sillä kulttuurinen ihanne isyydestä on muuttunut kohti sitoutuneempaa ja osallistuvampaa isyyttä, joten on tärkeää tutkia sitä millaiseen isyyteen isille suunnattu kirjallisuus ohjaa.

Isyystutkimus on ollut 2000-luvun Suomessa monipuolista ja siinä on korostunut erityisesti miesten omat isyyskokemukset. Isyystutkimusta voisi kuitenkin vahvistaa käyttämällä erilaisia tutkimusaineistoja esimerkiksi mediaa, kasvatusoppaita tai nettipalstoja. (Aalto & Mykkänen 2010, 10.) Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää isyyskirjallisuuden pohjalta, mitä ja miten isäksi tulosta puhutaan sekä millaisia asioita tuodaan esille tuen tarpeesta ja sen saamisesta. Isyyskirjallisuutta tutkimalla saadaan lisää ymmärrystä isyydestä. Isyyskirjallisuus on kulttuurintuote ja osa sosiaalisia konstruktioita, jotka muodostuvat vuorovaikutuksemme seurauksena (ks. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 68-70). Aineistonani on kuusi suomalaista 2010-luvulla julkaistua isille suunnattua isyydestä kertovaa kirjaa. Samankaltaiset tutkimukset ovat harvassa. Löysin yhden pro gradu -työn, jossa on ollut aineistona vanhemmuusoppaita (ks. Joenpelto 2018) sekä äidin että isän näkökulmasta tarkasteltuna.

Tutkimuksessani esittelen aluksi erilaisia isyyden määritelmiä ja merkityksiä sekä kulttuurista isyyskuvaa. Lisäksi tuon esille tutkimustietoa isäksi tulosta sekä miesten ensimmäisestä vuodesta isänä. Teoriataustan toisessa luvussa käsittelem isien tukimuotoja, ensin isien saamasta ja tarvitsemasta tuesta virallisilta ja epävirallisilta tukitahoilta ja sen jälkeen esittelen tutkimuksia isien tuesta me-

diassa ja kirjallisuudessa. Teoriataustan jälkeen esittelen oman tutkimukseni lähtökohdat, aineiston sekä analyysin. Pohdin lisäksi eettisiä ratkaisuja. Tämän jälkeen esittelen tutkimukseni tulokset tutkimuskysymyksittäin niin, että ensin esittelen isäksi tulon puhetapoja ja toisessa osuudessa tuen tarvetta ja heidän saamaansa tukea. Lopuksi teen vielä johtopäätöksiä tutkimukseni tuloksista, pohdin luotettavuutta sekä jatkotutkimusmahdollisuuksia.

2 ISYYS

2.1 Isyyden määritelmiä ja merkityksiä

Isyyttä on lukuisten isyystutkimusten myötä pyritty käsitteellistämään ja määrittelemään eri näkökulmista, mutta isyyden moninaisen luonteen vuoksi yksiselitteinen käsitteellistäminen lienee mahdotonta. Seuraavaksi kuvaan tutkimukseni kannalta oleellisimpia isyyden määritelmiä, luokitteluita ja käsitteellistyksiä aiempaan tutkimukseen pohjautuen.

Huttunen (2001, 58) on jakanut isyyden neljään osa-alueeseen, jotka ovat juridinen, sosiaalinen, psykologinen ja biologinen. Nämä luokittelut eivät sulje toisiaan pois ja useat määritelmät pätevätkin samaan mieheen, mutta luokittelun kautta voi kuitenkin hahmottaa paremmin isyyden moninaisuutta (Eerola & Mykkänen 2014, 11). *Juridisella isyydellä* tarkoitetaan laillista sidettä, joka sisältää yhteiskunnan antamat oikeudet ja velvollisuudet lapseen. Juridisesti isäksi voi Suomessa tulla avioliiton myötä, adoptiossa tai isyyden tunnustamalla. *Sosiaalinen isyys* on isyyttä, joka syntyy lapsen kanssa jaetusta arjesta, yhdessä elämisestä, vuorovaikutuksesta ja huolenpidosta. *Psykologinen isyys* on tunteeseen tai kiintymykseen pohjautuva suhde. Tällainen suhde muodostuu, kun lapsi turvautuu, kiintyy ja pitää miestä isänään ja isä pitää lasta omanaan. *Biologinen isyys* tarkoittaa miehen ja lapsen välistä geneettistä sidettä. (Huttunen 2001, 58-62.)

Biologinen suhde vanhemman ja lapsen välillä on edelleen keskeinen asia perhesuhteissa, vaikka yhä enemmän nykypäivänä on isä- ja äitipuolia sekä adoption kautta saavutettua vanhemmuutta (Marsiglio & Roy 2012, 51). Ydinperheen isyys on edelleen yleisin isyyden muoto, mutta perhemuodot moninaistuvat jatkuvasti. Tämän vuoksi perinteisellä ydinperheen isällä ei ole enää samanlaista hegemonista asemaa yhteiskunnassamme. Esimerkiksi sateenkaari-perheet ja yksinhuoltajuus herättävät kysymyksiä, millainen isän asema on ja mitä isyys voi olla näissä perheissä. (Eerola 2009, 15.) Monet tutkijat ovat luokitelleet ja kategorisoineet isyyksiä eri käsitteiden valossa. Yksi tällainen on Jaana

Vuori, joka on luonut seuraavanlaisia isyyden malleja; *Tasa-arvoinen isä*, joka jakaa naisten kanssa tasan perheeseen liittyvät velvollisuudet ja muun yhteiskunnallisen työn. *Hoivaava isä*, jonka tavoitteena on läheiset suhteet lastensa kanssa. *Valintoja tekevä isä* keskittyy omiin haluihin ja kykyihin, jolloin äidille jää lopullinen vastuu lapsista. *Maskuliininen isä* kantaa vastuuta tehtäviensä yhteiskunnallisista seurauksista, mutta hänen valintansa ovat yhteydessä tietämykseen kategorisesta sukupuolierosta, jolloin isän päämäärä on olla erilainen kuin äiti. Äidillä on ensisijainen vanhemman rooli ainakin varhaislapsuuden ajan. Kaksi ensimmäistä mallia pohjautuvat selkeästi äidin ja isän tasa-arvoon ja samankaltaisuuteen vanhempina, kun taas jälkimmäiset korostavat vanhempien välistä epäsymmetristä suhdetta. (Vuori 2004, 30.)

Doucet (2006) on puolestaan luonut kolmijaon, joka tarkastelee isyyttä kolmen eri vastuualueen avulla. *Emotionaalinen vastuualue* sisältää isän hoidollisen vastuun ja emotionaalisen suhteen lapseen. Isät, jotka ovat aktiivisesti osallisena lapsen elämässä, voivat vahvistaa ja kehittää emotionaalisen vastuualueen tehtäviään. *Yhteisöllinen vastuualue* sisältää vastuuta yhteisöllisistä tekijöistä, jotka vaikuttavat lapsen kasvuun. Tällä tarkoitetaan yhteistyötä esimerkiksi koulun ja kodin välillä tai muiden instituutioiden ja kodin välillä. Tämä vastuu on yleensä äidillä, mutta yhä enemmän on perheitä, joissa vastuu on yhteinen. *Moraaliseen vastuualueeseen* liittyy käsitykset isyydestä ja isän vastuusta yhteiskunnan näkökulmasta. Yhteiskunnalta tulee painetta siitä, miten olla hyvä isä ja mitä isän vastuualueet ovat. (Doucet 2006, 133, 141, 171, 209.)

Eräranta (2007) on tarkastellut isyyttä koskevien asiantuntijatekstien psykososiaalista tietoa äitikeskeisen hoivan sekä jaetun vanhemmuuden diskurssien avulla. Äitikeskeisen hoivan diskurssissa isän moraalisen toiminnan päämääränä on lapsi. Tässä diskurssissa tunnistetaan isän ja lapsen välisen emotionaalisen suhteen merkityksellisyys sekä pidetään tärkeänä biologisen ja kokonaisvaltaisen isyyden merkitystä. Diskurssissa isän ja lapsen suhteen ajatellaan olevan henkinen ja symbolinen, joka ei edellytä jatkuvaa konkreettista toimintaa. Isä on kuitenkin fyysisesti ja emotionaalisesti läsnä lapsen elämässä. Jaetun vanhemmuuden diskurssissa lapsen lisäksi tärkeässä roolissa on mies itse. Tässä diskurssissa

tarkastellaan miehen kehitystä ja halutaan ymmärtää miehen halua vanhemmuuteen ja lasten hoitamiseen. Isänä oloon sisältyy lasten hoitoon liittyviin askeleisiin osallistuminen, sillä äidin ja isän vanhemmuudella ei ole merkittävää eroa. Jaetun vanhemmuuden diskurssissa korostuu kiintymyssuhde isän ja lapsen välillä sekä psykologisen isyyden merkitys, sillä perimän merkitys kyseenalaistetaan isyyttä määrävänä tekijänä ja sen sijaan kiinnitetään huomiota isän ja lapsen väliseen tunnepohjaiseen, psykologiseen kiintymyssuhteeseen. (Erä-ranta 2007, 94-95, 101-102.)

1990-luvulla yhdysvaltalaiset tutkijat Hawkins ja Dollahite määrittelivät käsitteet vahvistuva isyys ja oheneva isyys kuvaamaan yhteiskunnallisia ja kulttuurisia isyyden muutossuuntia. *Vahvistuvaan isyyteen (strengthening fatherhood)* he liittivät sellaiset vanhemmuuden muutokset, jotka mahdollistivat entistä paremman isän ja lapsen välisen suhteen sekä isän asemaa vanhempana vahvistavat muutokset. Vahvistuvan isyyden käsitteen keskiössä oli isyyteen sitoutuminen, hoiva sekä isä-lapsi -suhteen läheisyys. Vahvistuvan isyyden diskurssissa isyys nähdään aktiivisena toimijuutena lapsen elämässä, jolloin isän rooli ei ole vain auktoriteettina olemista, taustalta tukemista tai sivusta seuraamista. Isyys halutaan nähdä yhtä vahvana vanhemmuuden roolina kuin äitiys, samoin oikeuksin ja velvollisuuksin. Suomalaisessa yhteiskunnassa isyyden kehitys on menossa vahvistuvan isyyden suuntaan eli isät ovat osallisena lasten hoidossa ja osallistuvat lapsikeskeiseen perhe-elämään. On kuitenkin samalla nähtävissä *ohenevan isyyden (diminishing fatherhood)* trendi. Tällä tarkoitetaan asenteellisia ja arvoihin perustuvia kulttuurisia muutoksia, jotka sallivat aiempaa enemmän erityyppistä isättömyyttä sekä isän vähäisen toimijuuden. Ohenevan isyyden keskeisiä käsitteitä ovat isättömyys, isäsuhteen syntymättömyys, isäsuhteen heikkeneminen, etäinen isyys sekä isä-lapsi -suhteen katkeaminen. Ohenevaa isyyttä on hankala nähdä lapsen etuna ja usein oheneva isyys on seurausta vanhempien tietoisten valintojen seurausta. (Huttunen 2014, 183-185.)

Erityisesti nuoret, koulutetut isät ovat yhdessä äidin kanssa läsnä lapsen arjessa syntymästä alkaen. Isyys nähdään äitiyden kanssa tasavertaisena vanhemmuutena. Lisäksi isyyttä ja sen merkitystä lapselle luonnehditaan äitiyden

kanssa samoilla sanankäänteillä ja ilmaisuilla, kuten hoivaaminen, huolenpito, läsnä oleminen, vastuunottaminen sekä sitoutuminen pitkäkestoiseen vanhempi-lapsi -suhteeseen. (Huttunen 2010b, 111-112.)

Isyyteen sitoutuminen

Miehen osallisuutta lapsen hoitoon on kuvattu sitoutumisen käsitteellä. Sitoutumisella tarkoitetaan isyyden kontekstissa miehen panostusta vanhemmuuteen, elämistä lapsen arjessa sekä emotionaalista suhdetta lapsen ja isän välillä. Lamb (1986) on määritellyt sitoutumisen koostuvan kolmesta tekijästä, jotka kuvaavat miehen isänä oloa. Tekijät ovat kiintymys ja vuorovaikutus (*engagement/interaction*), vastuullisuus (*responsibility*) sekä saatavuus (*accessibility*). Sitoutuminen voidaan määritellä miehen isyydelle omistautumiseksi, johon kuuluu kokonaisvaltaisen vastuun ottaminen lapsen hyvinvoinnista sekä läsnäolo, vuorovaikutus ja emotionaalinen kiintymys (Mykkänen & Eerola 2013, 18; Mykkänen & Eerola 2014, 49.) Marsiglio ja Roy (2012, 64) ovat määritelleet sitoutuneen isyyden miehen toiminnaksi, joka tapahtuu lapsen hyväksi. Toiminta voi kohdistua taloudelliseen turvaan, huolenpitoon sekä vuorovaikutukseen. Lisäksi siihen sisältyy isän osallistuminen perushoitoon ja leikkiin sekä läheisen suhteen muodostaminen lapsiin ja sen ylläpitäminen.

Sitoutuminen ja vastuu kulkevat usein käsi kädessä, sillä hyvän isyyden katsotaan muodostuvan vastuunkantamisesta, joka luo pohjan sitoutuneeseen isyyteen (Mykkänen & Eerola 2013, 18; Pleck 2010b, 65). Isän vastuunkannon laajuutta lapsen hoidosta ja hoivasta voidaan tarkastella vastuullisuuden kautta. Arjessa isän vastuu merkitsee huolenpitoa, päivittäisiä tekoja ja velvoitteita. (Mykkänen & Eerola 2013, 18.) Mykkäsen ja Eerolan tutkimukseen osallistuneet isät jakoivat vastuunkantamisen kolmeen osaan; vuorovaikutus- ja kiintymyssuhde lapseen, vastuu kasvatuksesta sekä vastuu taloudesta. Näihin liittyi läheisesti pohdinta, miten käyttää aika niin että ennättää olemaan hyvä isä lapselle. (Mykkänen & Eerola 2013, 18, 26.) Pleck (2010b, 65-66) on puolestaan jakanut vastuun kahteen osa-alueeseen epäsuoraan hoivaan (*indirect care*) ja kokonaisvaltaiseen vastuullisuuteen (*process responsibility*). Epäsuoralla hoivalla tarkoitetaan tekoja,

joita tehdään lapsen vuoksi, mutta niissä ei olla lapsen kanssa suorassa vuorovaikutuksessa, esimerkiksi lapselle tavaroiden ja palveluiden hankkiminen. Kokonaisvaltainen vastuu puolestaan sisältää isän aloitteellisuuden ja huolenpidon lapsen hyvinvoinnista.

Sitoutuminen vaatii kuitenkin isän omaa halua sitoutua. Edellytyksenä sitoutumiselle on siis isän valinta ja kyky kantaa vastuuta sekä olla mukana lapsen elämässä. Sitoutumiseen vaikuttaa isän suhde äitiin ja heidän välisensä suhde: jos sitoutumiselle ei anneta aikaa ja mahdollisuutta, on vaikea ottaa sitoutuneen isän roolia. Kulttuurisella ilmapiirillä on myös merkitystä sitoutuneeseen isyyteen. (Mykkänen & Eerola 2014, 49-50.) Vaikka isällä itsellään olisi halua sitoutua, saattavat esimerkiksi työpaikkojen joustamattomat käytännöt hankaloittaa mahdollisuutta sitoutua (Marsiglio & Roy 2012, 57; Mykkänen & Eerola 2014, 52).

Marsiglion ja Royn (2012, 3) mukaan nykyisin ihannoidaan miehiä, jotka turvaavat perheen taloudellisen toimeentulon samalla kun pitävät huolta perheestään ja ovat läheisessä suhteessa lapsiinsa. Käsitukset isästä hoivaajana ja tasavertaisena vanhempana ovat yleistyneet, mutta isän tehtäväksi ja rooliksi katsotaan usein edelleen elättäjänä toimiminen (Kaukinen, Eerola & Eskola 2018, 93). Oulasmaan ja Saloheimon (2010, 22) tutkimuksen mukaan taloudellinen vastuu ahdistaa isiä, sillä he kokevat velvollisuudekseen elintason turvaamisen. Mikäli isä ei koe suoriutuvansa tästä riittävän hyvin, saattaa hän tuntea häpeää ja riittämättömyyttä. Taloudellinen vastuu koetaan isyyttä rajoittavana ja vaikeuttavana. Läsnä olevaan ja tasa-arvoiseen isyyteen kohdistuvat odotukset ja edelleen mukana kulkeva elättäjän rooli voivat olla ristiriidassa. Hoivaava isyys kannustaa isiä käyttämään aikaa lapsiinsa samalla, kun perheen elättäjänä toimiminen luo painetta viettää enemmän aikaa töissä. (McGill 2014, 1091.)

McGill (2014, 1092) toteaa kuitenkin, että isien on helpompi vastustaa työelämän asettamia rajoitteita, jos he ovat hyväksyneet uuden isyyden asenteet. Esimerkiksi vähentämällä työtunteja viettääkseen enemmän aikaa lastensa kanssa. Mykkänen (2010a, 82-83) on tuonut esille, että lapsen synnyttyä osa miehistä lyhentää työpäiviään viettääkseen enemmän aikaa lasten kanssa.

Sitoutunut isyys näkyy 2010-luvulla erityisesti miesten pitämien perhevapaiden määrän kasvussa. Parhaimmillaan tämä lisää työelämän tasa-arvoa miesten ja naisten välillä sekä tekee kulttuurisesti hyväksyttävämmäksi sen, että mies jää kotiin hoitamaan lasta. (Mykkänen & Eerola 2014, 51-52.) Lapsen kanssa kotiin kahdestaan jääminen mahdollistaa isälle itsenäiseksi vanhemmaksi kasvamisen sen sijaan, että hän olisi toissijainen vanhempi äidin rinnalla (Wall 2014, 202). Sitoutuneeseen isyyteen kuuluu puolison tukeminen arjessa. Molempien vanhempien osallistuessa arkeen on helpompi tukea ja auttaa toista sekä huomata esimerkiksi toisen uupuminen ja väsymys. (Mykkänen & Eerola 2014, 51-52.)

Miehen isyyteen sitoutumisella on positiivisia vaikutuksia myös parisuhteelle ja isälle itselleen mutta ennen kaikkea lapselle (Mykkänen & Eerola 2014, 49; Marsiglio & Roy 2012, 3), sillä isän sitoutuminen vaikuttaa muun muassa lapsen sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen (Stockall & Dennis 2013, 300). Sitoutunut isyys tuottaa parhaimmillaan yhteiskunnalle rahallista hyötyä sekä vahvistaa perheen sisäisiä suhteita (Mykkänen & Eerola 2014, 51-52).

Mykkänen ja Eerolan (2013, 26) tutkimukseen osallistuneet isät kokivat isyyden antaneen heille vahvan ylpeyden aiheen ja tunnemaailman, jota ei voi saavuttaa mistään muualta. Isyys toi miehen elämään merkitystä ja kannusti miettimään asioiden tärkeysjärjestystä. Lapsen etu nousi ensimmäiseksi ja omat menot jäivät toissijaisiksi. Isät olivat huolissaan lasten turvallisuudesta sekä siitä, riittääkö yhteistä aikaa lapselle. Isät mielsivät arjessa yhdessä vietetyn ajan tärkeäksi ja korvaamattomaksi. (Mykkänen ja Eerola 2013, 26.) Myös Aallon (2012) tutkimuksen isien kirjoituksissa ihanteellinen isän ja lapsen suhde kuvataan läheiseksi. Läheinen suhde muodostuu läheisestä vuorovaikutuksesta ja tunteiden näyttämisestä. Siihen liittyy isän hellyys, sillä myönteisiä tunteita osoitetaan fyysisesti halaamalla tai syleilemällä. Aallon (2012) tutkimien isien mukaan isyys edellyttää tietynlaista refleктоivaa otetta. Ihanneisä näyttää tunteensa, rakentaa vuorovaikutusta ja perustaa kanssakäymisen läheisyydelle. Hyvä isä kuuntelee lastaan ja opettelee tuntemaan hänet. (Aalto 2012, 180, 189, 191, 211.) Myös Marsiglian ja Royn (2012, 20, 40) tutkimuksen mukaan isän kokemukset lasten kanssa

yhdessä tekemisestä määrittivät vahvasti isien omaa isyyskokemustaan. Miesten kokemuksiin omasta isyydestä vaikuttavat useat kulttuuriset ja sosiaaliset tekijät.

Isä miehenä, mies isänä?

Isyys ja sukupuoli kytkeytyy vahvasti toisiinsa, sillä yhteiskunnassamme pidetään itsestään selvänä, että isä on mies. Maskuliiniseksi ominaisuuksiksi on länsimaisessa kulttuurissa määritelty fyysinen voima, tunteiden kontrolli, toiminnallisuus, suoriutuminen, hallitsevuus sekä rationaalisuus. Tällaiseen maskuliinisuuteen eivät kuulu esimerkiksi emotionaalisuus ja empaattisuus, sillä niiden on kuvattu olevan feminiinisiä piirteitä. Maskuliinisuus ja feminiinisyys on pidetty toisistaan erillisinä asioina. (Jokinen 2010, 128-129.) Maskuliinisuuden käsitettä on kritisoitu siitä, että se rajautuu heteronormatiiviseen sukupuolikäsitykseen, joka korostaa miesten ja naisten eroavaisuuksia. Maskuliinisuuden käsite jakaa sukupuolen biologiseen ja kulttuuriseen sukupuoleen. (Connell & Messerschmidt 2005, 836.) Itulua-Abumeren (2013, 45) mukaan maskuliinisuus ei ole luonnollinen ominaisuus. Sen sijaan että maskuliinisuus nähtäisiin vain osana identiteettiä, se on ajassa ja paikassa rakentunut konstruktio.

Maskuliiniseksi piirteiksi luokitellut ominaisuudet tuottavat kategorian miehestä: mitä enemmän yksilöllä on näitä piirteitä, sitä enemmän hän on mies (Jokinen 2010, 129). Maskuliinisuus ei ole pysyvä sisäinen kokonaisuus kehossa tai yksilöllinen luonteenpiirre: se on harjoiteltu asema, joka toteutuu sosiaalisessa toiminnassa. Maskuliinisuus voi olla erilaista riippuen sukupuolisuhteista vaihtuvissa sosiaalisissa ympäristöissä. (Connell & Messerschmidt 2005, 836.)

Isyys on ikään kuin miehille varattua toimintaa ja olemista. Lisäksi isyys voidaan ajatella miehen maskuliinisuuden tuloksena. Nähdään, että isää tarvitaan kasvattamaan lapset onnistuneesti omaan sukupuoleensa. (Aalto 2012, 28.) Myös lapsen käyttäytyminen voi vaikuttaa isän maskuliinisuuteen, esimerkiksi lapsen sukupuolelle tyypillinen käytös voi vahvistaa isän sukupuolelle tyypillistä käyttäytymistä. Maskuliiniset miehet saattavat toteuttaa vanhemmuuttaan eri tavoin ja ajatella itsensä erilaiseksi isänä kuin vähemmän maskuliiniset

miehet. Maskuliinisuudella voi olla myös epäsuoria vaikutuksia isän vanhemmuuskäyttäytymiseen. (Pleck 2010a, 33.)

Isyyden ja hoivan käsitteisiin liitetään yleensä myös maskuliinisuuden käsite. Tutkimuksissakin on tuotu esiin maskuliinisuuden ja hoivan kulttuurisesti rakentunut hyväksyttävä suhde. Kolehmainen (2004) käsittelee isyyden ja maskuliinisuuden välistä suhdetta transformaatiokerronnan ja integraatiokerronnan käsitteillä. *Transformaatiokerronnassa* isän kotiin jääminen ja lastenhoitoon osallistuminen ovat hyödyksi sekä lapselle että isälle itselleen. Isän kotiin jääminen nähdään vastavuoroisena, miestä muuttavana ja miehen roolia äitiyden suuntaan vievänä. Lastenhoito ja lasten kanssa kotona oleminen on transformaatiokerronnassa raskasta ja vaativaa, mutta erittäin palkitsevaa. Isä joka jää kotiin hoitamaan lapsia, oppii arvostamaan lastenhoidon vaativuutta. Transformaatiokerronnassa isä oppii käsittelemään ja huomaamaan tunteitaan vuorovaikutuksessa lasten kanssa. (Kolehmainen 2004, 95, 97, 99.)

Integraatiokerronnassa miehen kotiin jääminen on tavallisesta poikkeavaa ja eroaa siitä, mitä mieheltä yleensä odotetaan. Kotiin jääminen on kuitenkin mahdollista, jos se tapahtuu miehen omasta tahdosta. Kotiin jääminen näyttäytyy miehen omana valintana, jolloin isyydestä tulee uusi tapa toteuttaa perinteistä maskuliinisuutta. Isyys ei kuitenkaan muuta miestä, vaan mies toimii kuten aiemminkin. Tilanne voi aiheuttaa miehelle häpeän tunnetta, sillä se poikkeaa tavallisesta sukupuolikäsityksestä. Häpeän syynä on ristiriita siitä, miten omaa maskuliinisuuttaan on tottunut toteuttamaan. Maskuliinisuutta rakennetaan useimmiten kotia julkisemmilla paikoilla, sillä ne ovat yleensä miehen maskuliinisuuden pelikenttiä. Kotiin jääminen irrottaa miehen näiltä kentiltä, mikä aiheuttaa häpeän tunnetta. Tämä aiheutuu siitä, että mies on epätietoinen muualla rakennetusta maskuliinisuudesta. Isän valinta kotiin jäämisestä voidaan siis nähdä osoituksena epämiehekkyydestä. Integraatiokerronnassa korostuu kuitenkin erityisesti miehen oma tahto jäädä lapsen kanssa kotiin. Integraatiokerronta yhdistyy postmoderniin mallitarinaan, sillä isyyden muutosta pidetään uutena miehisenä aluevaltauksena. (Kolehmainen 2004, 101-102: Kekäle & Eerola 2014, 29.)

Isäksi tulo ja isyys voi muuttaa miehen maskuliinisuutta. Biologisen lapsen saaminen saattaa saada miehen tuntemaan itsensä aiempaa maskuliinisemmaksi (Pleck 2010a, 31). Transformaatiokerronnassa miehet osallistuvat lasten hoitamiseen, joten miehet muuttuvat aiempaa hoivaavimmiksi. Kun kotityöt ja lastenhoito jaetaan miehen ja naisen välille tasavertaisesti, kehittyy äidillinen ajattelu-tapa molemmille sukupuolille. Osallistuvat isät haastavat toiminnallaan ja osallisuudellaan perinteiset länsimaisen miehen mallit, jotka ovat sulkeneet pois isän hoivaavuuden. Integraatiokerronnassa osallistuva isyys ei ole transformaatiokerronnan lailla isyyden muuttumista vaan se on yhden elämänalueen haltuun ottamista sekä sen liittämistä osaksi miehen aikaisempaan elämäkokemukseen. Lastenhoidosta vastuunottaminen nähdään integraatiokerronnassa miehekäänä tekona, kun hoiva ja läheinen suhde lapsiin voivat muodostua aikaisempaa tavoiteltavimmiksi asioiksi. (Kolehmainen 2004, 101, 104.)

Transformaatio- ja integraatiokerronta perustuvat tietyllä tapaa molemmat jaettuun vanhemmuuteen (ks. Eräranta 2007, 102). Lastenhoito nähdään molemmissa yhteisenä asiana, mutta kertomisen menetelmien suhde sukupuolieroon vaihtelee. Transformaatiokerronnassa sukupuoliero ohenee ja menettää merkitystään, kun mies osallistuu lasten hoitoon. Integraatiokerronnassa taas sukupuoliero säilyy, vaikka mies osallistuu lastenhoitoon ja se saattaa jopa korostua miehen osallistuessa ”miehisellä” tavalla. (Kolehmainen 2004, 107.)

2.2 Kulttuurisia mallitarinoita isyydestä

Isyyden mallitarinat ovat ajassa ja paikassa syntyneitä tarinoita, jotka kertovat kulttuurista näkökulmaa siitä, millaisena hyvä isyys tai tosimiehisuus on nähty ja ymmärretty tiettyä aikana (Kekäle & Eerola 2014, 19-20). Kulttuuriset mies- ja isyysihanteet pohjautuvat yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen arvo- ja asenneilmastoon ja sen myötä ovat yhteydessä isyyteen sitoutumiseen vaikuttaviin tekijöihin. Miehet vertaavat omaa ja muiden isyyttä kulttuurisiin käsityksiin hyvästä isyydestä. Nämä käsitykset ovat ihanteita, joihin isyyden vaatimuksia ja velvol-

lisuuksia pohjataan. (Mykkänen & Eerola 2013, 20.) Isyyden kulttuurisiin käsitelmiin vaikuttaa vahvasti myös käsitykset miehisyydestä ja miehenä olemisesta. Jokainen isyyden mallitarina kytkeytyy johonkin laajempaan kulttuuriseen miehisyyden mallitarinaan, jotka voidaan isyyden mallitarinoiden lailla jakaa esimoderniin, moderniin ja postmoderniin. (Kekäle & Eerola 2014, 25.)

Kaukinen ja kumppanit (2018, 99, 105-106) ovat tarkastelleet tutkimuksensa miesten kertomuksia isyydestä keskittyen niiden sukupuolittuneisiin käsitelmiin vanhemmuudesta. Aineistosta muodostettiin neljä isyyden tarinatyyppiä, jotka ovat *etäinen isä*, *autoritaarinen isä*, *tasavertainen isä* sekä *epäröivä isä*. Nämä tarinatypit kuvaavat isyyden moninaisia kulttuurikäsitelmiä. Kaksi ensimmäistä heijastelevat menneisyyttä ja viimeisimmät kuvastavat kulttuurisia tapoja ymmärtää isyyttä ajassamme. Etäisen ja autoritaarisen isän käsitykset sukupuolirooleista on perinteiset. Eroavaisuuksia näiden kahden tarinatyyppin välillä oli ensisijaisessa kasvatusvastuussa, suhteessa lapseen sekä osallisuudessa. Etäinen isä mieltää ensisijaisen kasvatusvastuun äidille, kun taas autoritaarinen isä ajattelee sen olevan isällä. Suhde lapseen on etäisellä isällä nimensäkin mukaisesti etäinen ja passiivinen kun taas autoritaarisella isällä on läheinen suhde lapseen. Osallisuutta on etäisellä isällä vähän ja autoritaarisella isällä paljon. Autoritaarinen isä on osallisuudessaan läheinen ja kiinnostunut lapsesta. Myös tasavertainen ja epäröivä isä ovat osallistuvia ja läheisiä. Tasavertainen ja epäröivä isä kyseenalaistavat sukupuolirooleja. Tasavertainen isä mieltää ensisijaisen kasvatusvastuun yhteiseksi asiaksi ja epäröivä isä ajattelee vastuun olevan äidillä. Tasavertaisella isällä suhdetta lapseen kuvataan tasa-arvoisina sukupuolirooleina, kun taas epäröivän isän suhdetta kuvataan kyseenalaisina sukupuolirooleina. Isyyskertomukset tuovat esille sitoutuneen isän merkittävänä kulttuurisena ideaalina. Isyyteen sitoutuminen on vahvaa ja isän rooli kasvattajana merkittävä tasavertaisen, autoritaarisen sekä epäröivän isän tarinoissa.

Kekäle ja Eerola (2014, 20-21) ovat luoneet isyyden jaottelutavan yhteiskunnallisen isyyspuheen pohjalta. Yhteiskunnallisessa isyyspuheessa toistuu esimoderni, moderni ja postmoderni mallitarina. Nämä eroavat toisistaan isyyteen suhtautumisessa sekä isyyden merkityksen hahmottamisessa. *Esimodernissa*

isyystarinassa isä on lapsilleen etäinen, mutta autoritaarinen patriarkka. Esimoderni tarina sijoittuu maaseutuyhteisöön, jossa isä on fyysisesti kotona läsnä, mutta lapsilleen henkisesti ja emotionaalisesti etäinen. Hänellä on kuitenkin tästä huolimatta valtaa päättää lasta koskevista asioista. (Kekäle & Eerola 2014, 20-21.) Miehen ja naisen välisen vanhemmuuden erot korostuvat esimodernissa ja modernissa mallitarinassa kuten myös Kaukisen, Eerolan ja Eskolan (2018) esittelymissä autoritaarisen isän ja etäisen isän tarinatyypeissä.

Modernissa tarinassa isä on myös etäinen, mutta tämän tarinan isän roolissa korostuu erityisesti perheen elättäminen. Tarina sijoittuu teollistuvassa yhteiskunnassa ylempään keskiluokkaan kuuluvaan perheeseen. Isä käy töissä kodin ulkopuolella ja on sen vuoksi paljon pois kotona. Isä hoitaa leivän pöytään, joten on äidin rooli pitää huolta kodista ja lapsista. (Kekäle & Eerola 2014, 21.) Sotien jälkeen 1950-luvulla isän rooli perheessä oli olla lähinnä taustatukija, joka pitää kuria ja hankkii perheelle ruoan (Huttunen 2010b, 112). Tällöin isyyteen sitoutumista oli elannon hankkiminen, lapsen kasvuympäristön turvaaminen sekä ulkomaailmaan tutustuttaminen. Isän tuli siis auttaa lasta ja äitiä irrottautumaan toisistaan ja tukea lapsen itsenäistymistä. Isä oli poikalapselle miehen malli ja isällä oli ehdoton auktoriteetti perheessä. (Huttunen 2010a, 175.)

Esimodernissa ja modernissa tarinassa korostuvat vanhempien roolien erilaisuus sekä ydinperhe (Kekäle & Eerola 2014, 22). Sodanjälkeisessä isyydessä isältä vaadittiin vähemmän kuin äidiltä, sillä hänen ei tarvinnut sitoutua pikkulapsiaikana vanhemmuuteen yhtä paljon kuin äidin. Äidin taloudellinen ja henkinen tukeminen riittivät. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut isän merkityksettömyyttä tai sivussa olemista, vaan isän rooli korostui erityisesti, kun lapset kasvoivat. Isommat lapset tarvitsivat isän roolimalliksi, jotta lasten sukupuoli-identiteetti kehittyisi ja yhteiskunnallista vakautta ylläpidettäisiin. Lasten oli tärkeä nähdä äiti ja isä erilaisina ja eriaikaisina vanhempina. (Aalto 2010, 24.)

Postmodernissa tarinassa isän rooli on muuttunut etäisestä osallistuvaan suuntaan (Kekäle & Eerola 2014, 22). Miesten vanhemmuus nousi 1960- ja 1970-luvuilla yhteiskunnalliseen keskusteluun, kun haluttiin mahdollistaa naisten ja

miesten tasa-arvoisuus ja näin ollen miestä tarvittiin osallistumaan lasten hoitoon (Aalto 2012, 16). 1960-luvulla ajatus lapsia hoitavasta isästä aiheutti lähinnä naurua ja pilkkaa, mutta seuraavalla vuosikymmenellä sukupuoliroolikeskustelun vaatimukset alkoivat näkyä, sillä 1973 kunnille tuli velvollisuus järjestää päivähoitoa lapsille ja vuotta myöhemmin astui voimaan palkallinen seitsemän kuukauden äitiysloma. Vuonna 1978 isät saivat mahdollisuuden 12 päivän isyyslomaan. (Aalto 2010, 29.)

1980-luvulle tultaessa hoivaavan isän rooli ei ollut enää vain teoreettinen kuvitelma, vaan rooli oli jo yleistymässä käytäntöön. 1980-lukua pidetäänkin "isän vuosikymmenenä" silloin tapahtui lukuisia muutoksia kohti tasa-arvoisempaa vanhemmuutta. Muutoksia tehtiin muun muassa lainsäädäntöön muuttamalla äitiyttä määrittäviä lakeja enemmän sukupuolineutraalimpaan suuntaan, jotta ne koskivat äitiyden oikeuksien ja velvollisuuksien sijasta vanhemmuuden oikeuksia ja velvollisuuksia. Myös äitiysraha muutettiin äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaksi, joka mahdollisti isän jäämisen kotiin pakollisen äitiysvapaan jälkeen. Lisäksi isyyslomaa pidennettiin ja isiä kutsuttiin aiempaa enemmän synnytykseen tueksi. (Vuori 2004, 47-48.) 1900-luvun loppua kohden isät ja isyys alkoivat kiinnostaa perheasiantuntijoita ja isiä kannustettiin yhä enemmän osallistumaan vanhemmuuteen ja nauttimaan isyydestä itsensä ja lapsen, ei vain tasa-arvon vuoksi. (Aalto 2012, 16.) Tärkeää tässä tarinassa oli jaettu vanhemmuus (ks. Eräranta 2007, 102), sillä molemmat vanhemmat kävivät töissä. Ihaneisä oli läheinen ja lasten hoitoon osallistuva. Perhemallit muuttuivat aiempaa joustavammiiksi ja moninaisemmiksi. Elättäjäisyydestä siirryttiin osallistuvaan hoivaisuuteen ja isän auktoriteettiasema alkoi kadota. (Kekäle & Eerola 2014, 22; Kolehmainen 2004, 89.)

Esimodernissa ja modernissa mallitarinassa keskiössä on miesten ja naisten erilaisuus sekä toistensa täydentävyys positiivisesti tai negatiivisesti. Esimoderni ja moderni tarina ovat samankaltaisia, ja ne voidaankin yhdistää yhdeksi mallitarinaksi perinteisestä miehisyydestä. Postmodernin mallitarinan keskiössä on miehisyyden moninaisuus ja samankaltaisuus naisellisuuteen verrattuna. Pe-

rinteisen mallitarinan mies ei postmodernin tarinan mukaan kykene hoi-vaan, vaan mahdollisuus siihen tulee vasta postmodernissa mallitarinassa. (Kekäle & Eerola 2014, 26.)

2.3 Isyyden alku

Edellä esittelin isyyden määritelmiä ja isyyden kulttuurisia mallitarinoita yleisellä tasolla. Seuraavaksi tuon esille aiempia tutkimuksia miehen isäksi tulosta ja isyyden kokemuksista ensimmäisen vuoden aikana. Aikuisen ihmisen elämässä siirtymävaihe vanhemmuuteen on merkittävä käännekohta. Sujuvalla siirtymällä vanhemmuuteen on merkitystä, sillä se vaikuttaa moniin asioihin, kuten vanhempi-lapsi -suhteeseen sekä lapsen kehitykseen (Deave & Johnson 2008, 626). Lapsen syntymän myötä monet vanhemmat pohtivat perheen ja työn yhdistämistä sekä omaa rooliaan isänä tai äitinä. Vanhemmaksi tulo vaikuttaa myös parisuhteeseen, jossa pohditaan erityisesti työnjakoa, vanhemmuuden jakamista sekä lapsen tuomia muutoksia parisuhteeseen. (Raitio, Sevón & Rönkä 2019, 7-8.)

Voidaan sanoa, että isyys muuttaa useimman miehen elämää tavalla tai toisella. Isäksi tulo ja isyys on kuitenkin aina henkilökohtaista ja yksilöllisesti koettua. (Deave & Johnson 2008, 632.) Isäksi tulo tuottaa sekä myönteisiä että kielteisiä tunteita. Miehiselle kulttuurille on tyypillistä se, että isäksi tulon tunteista ei puhuta ääneen miesten kesken. Maskuliinisessa tunnekuulttuurissa on perinteisesti hädin tuskin huomioitu isäksi tulo eikä sille ole annettu arvoa. (Mykkänen & Huttunen 2008, 169.)

Monet tutkimukset puhuvat sen puolesta, että isyys ja isäksi tulo ovat vaa-
tivia muutoksia isän elämässä ja siihen vaikuttaa esimerkiksi isän kokemus omasta isästään. Håland, Lundgren, Schauer & Lindén (2014, 182) painottavat, että isäksi tulo pakottaa miehen kasvamaan ja ottamaan vastuuta itsestään sekä lapsesta. Isäksi tulo herättää usein miehessä tunteita, joita kuvaillaan hyvinkin voimakkaiksi ja hämmästyttäviksi. Isä voi kokea isyyden myönteisesti, jolloin

hän kokee rakkautta, iloa ja onnea. Lisäksi isyys saattaa vaikuttaa miehen arvo maailmaan ja kokemuksiin asioiden merkityksellisyydestä. (Deave & Johnson 2008, 631.) Mykkäsen ja Huttusen (2008, 171) mukaan miehet voivat kokea isäksi tullessaan sekä kulttuurisesti tunnustettuja ja heille kuuluvia tunteita että uusia ja erilaisia tunteita, joista ei ole puhuttu aiemmin.

Koska fyysisesti lapsi kasvaa naisessa eikä miehessä, tuottaa tämä isäksi tullen tunteisiin tietynlaista jännitettä. Kehittynyt teknologia esimerkiksi ultraäänikuvaus, mahdollistaa kuitenkin entistä paremmin isän osallistumisen lapsen odotukseen. (Mykkänen & Huttunen 2008, 173-174.) Svenssonin, Barclayn ja Cooken (2006, 26) tutkimuksen mukaan miesten kiinnostus vauvaa kohtaan kasvoi merkittävästi raskausviikolla 18, johon ajoittui käynti ultraäänikuvissa. Vauvan näkeminen näytöllä antoi miehille todellisuuden tunteen ja käynnin jälkeen miehet kiinnostuivat huomattavasti enemmän sikiön ja lapsen kasvusta, kehityksestä sekä synnytykseen liittyvistä asioista.

Synnytystilanne herättää useimmissa miehissä erilaisia tunteita. Synnytys voidaan kokea samaan aikaan kauniiksi ja pelottavaksi kokemukseksi. Mykkäsen ja Huttusen (2008, 175, 177) tutkimuksessa isät kuvasivat lapsen syntymän näkemistä ja ensi kertaa lapsen sylissä pitämistä hätkähdyttäviksi ja epätodellisiksi hetkiksi. Synnytyskokemus voi olla joko lähentävä tai etäännyttävä kokemus isälle ja lapselle tai isälle ja puolisolle. Mies voi kokea ahdistusta ja pelkoa seuratessaan synnytystä. Eräs isä pohti miehen asemaa synnytyssalissa, sillä hän oli kokenut olevansa enemmän tiellä kuin osallisena.

Mykkänen (2010b, 193-194, 199) on haastatellut 29 ensi kertaa isäksi tullutta tai tulevaa miestä. Tavoitteena oli kuvata puhetapoja, jotka liittyvät miesten haluun hankkia lapsia ja suunnitella niiden hankintaa. Haastatteluista löytyi neljä puhetapaa, jotka olivat halu-, valmius-, uhri- ja huolettomuuspuhe. Halupuhe oli puhetta, jossa kuvattiin isäksi tulon halua ja motiiveja täsmällisesti ja intensiivisesti. Isäksi tulo oli halupuheessa yhtenä suurimpana tavoitteena ja päämääränä elämässä ja siinä korostui isän vastuu sekä rakastava ja läheinen suhde lapseen. Halu- ja valmiuspuheessa oli molemmissa itsenäistä toimijuutta, joka välittyi

oman halun ja kykenevyyden tarkasteluna, varmuutena ja omavalintaisina päätöksinä. Valmiuspuheessa korostui lapsenhankinnan ajankohta ja puhe jakautui kahteen ryhmään: puhe, joka korosti miehen henkistä ja sisäistä valmiutta sekä puhe, jossa korostui ulkoiset puitteet, esimerkiksi taloudellinen tilanne. Valmiuspuheessa korostui se, että miehet kuvasivat lapsenhankintaa yhteisenä asiana. Valmiuspuheessa oli paljon epävarmuutta kuvaavia sanoja, jotka liittyivät pohdintaan omasta osaamisesta, täytymisestä, kyvykkyydestä ja tahdosta. Valmiuspuheesta välittyi pyrkimys jaettuun vanhemmuuteen ja perhekeskeisyyteen.

Uhripuheelle ominaista oli ulkoisten olosuhteiden vuoksi tapahtuva isäksi tulo, epävarmuus isäksi tulon halusta sekä tunne voimattomuudesta ja kyvyttömyydestä. Uhripuheessa isälle ei annettu edes mahdollisuutta pohtia halua tulla isäksi. Uhripuheesta välittyi kuitenkin miehen rohkeus kertoa asiat altavastaajan roolista huolimatta, joka ei ole perinteiselle maskuliiniselle puheelle tyypillistä. Toimijuus oli pientä ja huomaamatonta sekä uhri- että huolettomuuspuheessa. Huolettomuuspuheeseen liittyi kerronta, jossa mies kuvaili pintapuolisesti ja niukasti lapsenhankintaan liittyviä valintoja. Sitä voidaan sanoa valmiuspuheen vastakohdaksi. Huolettomuuspuheessa ei murehdittu isäksi tulosta, eikä pohdittu lasten hankintaan liittyviä vastuukysymyksiä. Huolettomuuspuheen isät kokivat isyyden tukevan heidän miehisyytään. Uhri- ja huolettomuuspuhe jäivät sitoutuneen isyyden ja jaetun vanhemmuuden ulkopuolelle, sillä ne eivät saa tukea valloillaan olevista ideaaleista. (Mykkänen 2010b, 194-196, 199-200.)

Prembergin, Hellsströmin ja Bergin (2008, 58, 60) tutkimuksessa isäksi tulemistä kuvattiin enimmäkseen myönteisenä tapahtumana, joka tarkoitti sopeutumista uusiin olosuhteisiin. Isäksi tulo koettiin ainutlaatuisena tilaisuutena ja sitä kuvaavia sanoja oli vaikea löytää. Hyvän isä-lapsi -suhteen muodostamiseksi isät pitivät vanhempainvapaata tärkeänä. Isät kuvasivat lasta rakkauden, onnellisuuden ja ylpeyden lähteeksi. Lapsen kanssa oli hauskaa viettää aikaa ja lapsen kehityksen seuraaminen oli jännittävää.

Mykkäsen ja Huttusen (2008, 178) tutkimuksen isistä osa koki ensimmäiset kuukaudet isänä myönteisesti ja osa kuvasi kokemustaan pettymyksen tunteilla. Lapsen myötä tulevat muutokset arkeen näkyivät ensimmäisen kerran, kun lapsi

ja äiti tulivat kotiin sairaalasta. Toiset isistä mukautuivat tähän hyvinkin nopeasti ja pääsivät osallisiksi vauvan positiivisista tunnevaikutuksista. Joillekin isille epävarmuus tulevasta ja outo tilanne aiheuttivat esteen ilon ja mielihyvän tuntemiselle. Todellisuus ja raskausajan odotukset eivät kohdanneet eikä miehillä ollut varmuutta lapsen hoidosta tai isänä olostani. Isät kokivat pettymyksen tunteita esimerkiksi sen vuoksi, että pienen vauvan kanssa ei vielä pystynyt tekemään mitään. Lisäksi moni isä koki kateutta äitejä kohtaan, sillä lapsen ja äidin läheisyys oli imettämisen vuoksi luontevaa ja säännöllistä, kun isä joutui etsimään muita yhdessäolon tapoja. Myös Prembergin ym. (2008, 60-61) tutkimuksessa isät kertoivat joutuneensa etsimään kontaktia lapsen kanssa eri tavalla kuin äiti, sillä äidin ja lapsen välinen vahva kontakti syntyi imetyksen aikana. Miehet pyrkivät olemaan lapsen lähellä monin eri tavoin. Isät priorisoivat omaa elämäänsä niin, että laittoivat etusijalle lapsen kanssa leikkimisen ja hoidon. Isät kokivat heidän läheisyytensä lapsen kanssa olleen rajoitettua silloin kun äiti imetti. Isien mahdollisuus hoitaa vauvaa oli yleensä iltaisin, mutta jos lapsi nukahti aikaisin tai imettäessä, ei tätä mahdollisuutta tullut. Isät korostivat lapsen kanssa vietetyn kahdenkeskisen ajan tärkeyttä, sillä he kokivat sen olevan merkityksellistä isän ja lapsen välisen suhteen muodostumiselle.

Premberg ym. (2008, 57, 59) ovat haastatelleet isiä ensimmäisen isyysvuoden jälkeen. Ensimmäisen vuoden päätavoite isillä oli asettaa lapsi keskiöön, luopumatta omista tarpeista. Vauvan tarpeet ohjasivat perheen arkea ja siten myös isien elämää ja prioriteetteja. Isät kokivat sen toisinaan turhauttavana. Isäksi tulemiseen liittyvässä murroksessa oma tila koettiin tärkeäksi ja pyrkimys olla edelleen sama ihminen kuin ennen isäksi tuloa, helpotti uudesta tilanteesta nauttimista ja sen käsittelyä. Lapsi toi perheeseen lämpöä ja onnellisuutta ja lapsen myötä suhde kumppaniin syveni. Isän ja lapsen välistä yhteyttä helpotti sitoutuminen ja lapsen kanssa kahdestaan vietetty aika. Lapsen kanssa kahdestaan ollessaan isät saivat onnistumisen kokemuksia, kun pärjäsivät lapsen kanssa. Isät oppivat tulkitsemaan lapsen signaaleja sekä kehittivät kärsivällisyyttä ja herkkyyttä. Lisäksi isät pohtivat aikuisuutta ja vastuuta, jotka lisääntyivät lapsen myötä.

Isyys ja lapsen hoito koettiin Prembergin ym (2008, 57) tutkimuksessa pääosin myönteisenä. Tämän tunteen syntymisessä oli tärkeää isien tyytyväisyys uuden elämänvaiheen ratkaisusta ja onnistumisen kokemukset uuden tilanteen ja isyyden aiheuttaman ahdistuksen hallitsemisesta (Premberg ym. 2008, 57). Isäksi tullessaan isä voi kokea tunteiden ambivalenssia eli kahtaalle jakautuvia tunnekokemuksia. Isä voi tuntea lapsen saadessaan iloa, ylpeyttä ja yhteenkuuluvuutta, mutta samalla hän voi kokea ulkopuolisuuden ja ahdistuneisuuden tunteita tai vihaa ja pelkoa. Mykkäsen ja Huttusen (2008, 181-182) tutkimuksen isät kokivat olleensa näiden tunteiden kanssa yksin, sillä edes kumppanin kanssa ei välttämättä voinut puhua näistä tunnekokemuksista.

3 ISYYDEN TUKIMUODOT

3.1 Isyyden viralliset ja epäviralliset tukitahot

Isät saavat tukea sekä epävirallisilta tahoilta kuten vanhemmilta, ystäviltä, sukulaisilta, että virallisilta tukitahoilta kuten viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen järjestämistä palveluista. Uudessa ja muuttuvassa elämäntilanteessa, kuten vanhemmaksi tulossa sosiaaliset suhteet ja niiden antama tuki korostuu. Vauvaperheiden isille on tärkeää tavata samassa tilanteessa olevia isiä tai vastaavia asioita kokeneita. Kahdeksan kymmenestä tutkimukseen osallistuneesta isästä piti kokemusten jakamista sekä vertaisten kanssa isyyden ja vanhemmuuden pohtimista tärkeänä. Tyytyväisyys sosiaaliseen verkostoon ja sen vastavuoroiseen tukeen on merkityksellistä vanhemman hyvinvoinnille. (Lähtenmäki & Neitola 2014, 66, 70.)

Svensson ym. (2006, 18, 21) ovat tutkineet australialaisten lasta odottavien ja vanhemmaksi jo tulleiden halua oppia ja saada tietoa vanhemmuudesta. Tutkimuksessa tuoreet vanhemmat kokivat sosiaalisen tuen tärkeämmäksi kuin erilaiset koulutukset ja kurssit, joille osallistuivat ennen synnytystä. Lähtenmäen ja Neitolan (2014, 65-66) tutkimuksen mukaan läheisverkosto onkin vauvaperheiden ensisijainen tukimuoto. Isät kaipaavat apua ja tukea erityisesti arjen tilanteisiin, kuten lastenhoitoon ja sen järjestymiseen, kodin askareisiin, kuljetusapua esimerkiksi harrastuksiin, taloudellista tukea, apua kriisitilanteissa sekä neuvoa kasvatus- ja hoitokysymyksiin. Tutkimuksen mukaan sosiaalisilta verkostoilta saatu tuki edistää isän myönteistä käsitystä itsestään. Isän oma sosiaalinen verkosto voi antaa vauva-arkeen kasvatuksellista tukea, empatiaa sekä tietoa lapsen hoidosta ja kasvatuksesta (Crockenberg 1988 Lähtenmäen & Neitolan 2014, 66 mukaan). Vanhemmat hakevat nykyisin paljon sosiaalista tukea internetistä ja isille suunnatut internetin online-tukiryhmät ovatkin tärkeitä kanavia vertaisten kanssa keskusteluun (Eriksson & Salzmänn-Erikson 2013, 66).

Isien saama tuki internetin keskustelupalstalla voidaan jakaa neljään kategoriaan, jotka ovat tuen vastavuoroinen antaminen, kokemuspohjaiset neuvot sekä informaation ja hyvien käytäntöjen jakaminen. Internetissä saadusta tuesta isät kokivat tärkeimmäksi tuen toisilta isiltä, sillä jakamalla omia ja kommentoimalla toisten vanhemmuuteen liittyviä kysymyksiä ja kokemuksia, avautui näkemys erilaisista isyykokemuksista. (Eriksson & Salzmänn-Erikson 2013, 65-67.) Isät hakevat internetin kautta sekä virallista tukea ja apua ammattilaisilta että epävirallista tukea vertaisilta (Lähtenmäki & Neitola 2014, 67-68). Toisinaan keskustelupalstoilla käytettiin katkelmia erilaisista esitteistä ja kirjoista sekä terveydenhoitajien ja kättilöiden lausuntoja, jotta saatiin uskottavuutta neuvolle. Internetin tukiryhmässä suosituimpia aiheita olivat käytännön neuvot esimerkiksi lapsen nukkumisesta, syömisestä, sosiaalisesta ja fyysisestä kehityksestä. Myös lapsen sairastumisesta keskusteltiin paljon ja siihen kysyttiin neuvoa. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että yksi tärkeä tapa tarjota tukea keskustelufoorumissa oli lapsen hoidossa huolta herättävien asioiden jakaminen sekä pohdinta siitä, miten olla parempi isä. Keskusteluissa toistuivat kiinnostus lapsen hyvinvointiin sekä yhteisesti jaetut ilon ja ahdistuksen hetket jokapäiväisessä elämässä. (Eriksson & Salzmänn-Erikson 2013, 63-67.)

Lähtenmäen ja Neitolan (2014, 67-68) tutkimuksessa kysyttiin isiltä internetistä haettavasta tuesta kriisitilanteissa ja siitä etsivätkö isät internetistä neuvoja lapsen hoitoon ja kasvatukseen. Viisi sadasta isästä käytti näissä asioissa ensisijaisena tuen lähteenä internetiä. Huomattavasti suurempi osa isistä käytti internetiä tiedon saamiseksi. Deaven ja Johnsonin (2008, 629) tutkimukseen osallistuneet isät puolestaan kertoivat, että heidän tärkein tiedonlähteensä ja keskustelukumppaninsa oli oma puoliso. He mainitsivat myös työkaverit ja internetin tärkeiksi tiedonlähteiksi. Svenssonin ym. (2006, 26) tutkimuksessa vanhemmat etsivät aktiivisesti tietoa, apua ja tukea koko raskausajan valmistautuakseen tulevaan. He olivat yllättyneitä siitä, että ei ollut mahdollisuutta osallistua koulutukseen lähellä synnytystä. Tiedon puute vaikutti tutkimukseen osallistujien käsitukseen omasta vanhemmuudesta.

Erikssonin ja Salzmänn-Erikssonin (2013, 63) isien keskustelupalstoilla käydystä keskustelusta kerätystä aineistosta korostettiin terveydenhuollon roolia. Terveydenhuollon rooli vanhemmuuden tukemisessa on viime vuosina suurentunut, sillä siellä tarjotaan palveluita, jotka kouluttavat vanhemmuuteen ja tukevat uusia vanhempia. Lisäksi ammattilaiset tukevat siirtymässä vanhemmuuteen erilaisten ryhmien ja opetusmateriaalien, kuten kirjojen ja esitteiden avulla. (Eriksson & Salzmänn-Eriksson 2013, 63.) Jämsän (2010) tutkimuksessa isät kuitenkin kokivat neuvolan olevan äitejä varten, sillä palvelussa keskitytään äitiin ja lapseen. Tutkimuksen mukaan neuvolat ovat yleisesti myönteisiä isiä kohtaan, mutta siitä huolimatta jättävät isän huomiotta (Jämsä 2010, 118-119). Isät kokevat ohjeet liian yleisiksi ja kaipaavat neuvolasta henkilökohtaisempia, juuri heidän tilannettaan tukevia konkreettisia ohjeita (Vuorenmaa, Salonen, Tarkka & Åsted-Kurki 2011, 293). Tilanteessa jossa isä meni lapsen kanssa kahdestaan neuvolaan koettiin, että isä tuli paremmin kuulluksi ja neuvolassa oltiin kiinnostuneita myös isän jaksamisesta (Jämsä 2010, 118-119).

Vuorenmaan ym. (2011) tutkimukseen osallistuneista isistä suurin osa oli saanut sosiaalista tukea terveydenhoitajalta kohtalaisesti. Isistä valtaosa koki saaneensa yksilöllistä kohtelua neuvolassa kohtalaisesti tai paljon. Neuvolassa terveydenhoitajilla on tutkimuksen mukaan valmiuksia vastata isän lisääntyneeseen tuen tarpeeseen, mikäli tarve tunnustetaan. Toisinaan lisääntyneen tuen tarpeen tunnistaminen on helppoa, kun kyseessä on esimerkiksi jokin lapsen kehitykseen liittyvä ongelma. Kielteisesti lapseen suhtautuvat isät tarvitsevat paljon tukea. Tutkimuksen mukaan tällaiset isät kokivat kuitenkin saavansa tukea vähemmän kuin isät, joiden näkemys lapsesta on myönteinen. Toisinaan lisääntynyt tuen tarve ei johdu konkreettisesta ongelmasta, jolloin tuen tarve jää helposti huomaamatta. Masennusoireista kärsivät isät ja isät joilla on kielteinen minäkuva ovat erityisen tuen tarpeessa. (Vuorenmaa ym. 2011, 293-294.) Isyydestä innostuneet isät voivat kokea ulkopuolisuuden tunteita ja pelkoa vauvanhoitoa kohtaan. Kokemus voi olla niin vahva, että he ajattelevat, etteivät ole valmiita isyyteen. (Deave & Johnson 2008, 630.)

Deave ja Johnson (2008, 631-632) ovat tutkineet brittiläisten ensi kertaa isäksi tulevien isien siirtymää isyyteen. Tutkimuksen tarkoituksena oli parantaa heille tarjottua koulutusta ja tukea. Lähtökohtana oli, että raskaus on tärkeä siirtymäkausi miehen elämässä ja se on potentiaalinen aika vastaanottaa tietoja ja neuvoja. Tutkimukseen osallistuneet miehet olivat turhautuneet siihen, että isäksi tuleville ei mahdollistettu osallisuutta, osallistumista ja tietoa. Prembergin ym. (2005, 58) tutkimukseen osallistuneet isät puolestaan olivat päässeet osalliseksi raskauden aikana ja kokivat synnytysvalmennuksen henkisenä valmistautumisena, vaikkakin he olivat unohtaneet suurimman osan sen sisällöstä synnytyksen jälkeen. Osa isistä koki, että heidät jätettiin valmennuksessa huomiomatta. He pitivät osallistumista silti hyvänä, sillä he pystyivät kehittämään siellä omaa sosiaalista verkostoaan. Deaven ja Johnsonin (2008, 631-632) tutkimuksen ensikertaa isäksi tulevat kuvailivat itseään neuvolassa sivustaseuraajiksi ja enemmän ulkopuolisiksi kuin he odottivat olevansa tai halusivat olla. Raskauden aikana terveydenhuollon ammattilaisilla on monta paikkaa ja tilaisuutta osallistaa isiä.

Prembergin ym. (2005, 58) tutkimuksen mukaan synnytysvalmennus keskittyi naisten tarpeisiin, jonka isät kokivat luonnollisena, mutta tieto isien tarpeista olisi myös ollut hyödyllistä. Eniten keskityttiin lähestyvään synnytykseen, mutta isät olisivat kaivanneet neuvoja lapsen hoitoon ja vastasyntyneen normaaleihin olosuhteisiin. Isät eivät osallistuneen synnytyksen jälkeiseen koulutukseen, vaikka se oli suunnattu molemmille vanhemmille. Tämä saattoi johtua siitä, että koulutus oli nimetty äitien ryhmäksi ja järjestettiin silloin kun isät pääosin olivat töissä. Deaven ja Johnsonin (2008, 631-632) tutkimukseen osallistuvat isät toivoivat, että raskauteen ja synnytykseen liittyviin tarkastuksiin ja valmennuksiin kutsuttaisiin henkilökohtaisesti, eikä niin että tieto kulkee vain äidin kautta, jos kulkee. Synnytykseen liittyvissä valmennuksissa olisi mahdollista kokoontua keskustelemaan samassa tilanteessa olevien kanssa. Isien mielestä voitaisiin järjestää isille oma valmennus, jossa käytäisiin isän näkökulmasta läpi tärkeimmät raskauteen ja lapseen liittyvät asiat. Svenssonin ym. (2006, 21) tutkimuksen isät

eivät kokeneet synnytykseen liittyviä kurseja tarpeellisiksi, mutta kurseille saatettiin osallistua juuri sosiaalisen tuen vuoksi, sillä siellä oli mahdollista esittää kysymyksiä ja tavata muita samassa tilanteessa olevia.

3.2 Isyyden tukeminen mediassa ja kirjallisuudessa

1980-luvulla isät ja asiantuntijat innostuivat kirjoittamaan kirjoja ja artikkeleita isyydestä. Kirjoittajat jakoutuivat hoivaavasta isyydestä innostuneisiin ja sen haitallisista seurauksista varoittaviin kirjoituksiin. (Vuori 2004, 48.) Tämä jatkui 1990-luvulla, kun yhä useammat isät alkoivat kertoa omista kokemuksistaan ja isyydestään julkisuudessa. Vuosituhannen vaihteessa isien omista kokemuksista kertovia omaelämäkerrallista, omaa isyyttä pohtivaa kirjallisuutta julkaistiin paljon (ks. Seppänen 2000; Tervo 2000). Toimittajat, lääkärit ja kirjailijat kertoivat omasta isyydestään. Nämä puheenvuorot olivat julkisia, mutta tyypillistä niille oli henkilökohtaisuus, omat tuntemukset isyydestä, arjen kuvaaminen sekä isän oikeudet. (Aalto 2012, 16.) Vanhemmuus koetaan haastavaksi, joten neuvoja parempaan ja oikeaan vanhemmuuteen haetaan esimerkiksi lukemalla vanhemmuutta tukevaa kirjallisuutta (Krafchick, Zimmerman, Haddock & Banning 2005, 84-85).

Jämsän (2010) mukaan miesten vanhemmuutta vähätellään enemmän ja helpommin kuin äitien vanhemmuutta. Isät kokivat toissijaistamista esimerkiksi omassa perheessään ja perhepalveluissa. Tämä on aiheuttanut isälle katkeruutta ja vihan tunteita. Tutkimukseen osallistuneet isät kokivat turhautumista tilanteissa, joissa he olivat tulleet ohitetuksi vanhempana. Mies koki, että häntä ei kohdattu vanhempana niin kuin hän halusi vaan häntä väheksyttiin. (Jämsä 2010, 113.) Isät on läpi historian esitetty toissijaisina ja heidän rooliaan vanhemmuuden prosessissa on väheksytty. Erityisesti medialla on tärkeä rooli näiden kulttuuriviestien levittäjänä ja vahvistajana. Mediassa korostetaan vahvaa äidin roolia vanhemmuudessa, mikä vaikeuttaa isän mahdollisuutta olla äidin kanssa tasa-vertainen vanhempi. (Schmitz 2016, 18, 20.) Julkinen puhe isyydestä on kuitenkin painottunut paljon miesten osallisuuteen lastenhoidossa, joka kertoo siitä, että

käsitys hyvästä ja tavoiteltavasta isyydestä on kokenut muutoksia (Eerola 2009, 16).

Svenssonin ym. (2006) tutkimuksen mukaan naiset keskittyvät raskauden aikana erityisesti omassa kehossaan tapahtuviin muutoksiin, mutta miehelle riittää kun lääkäri seuraa naisen kehon muutoksia. Sen sijaan isä kiinnostaa selvittää vauvan kasvuun ja kehitykseen liittyviä asioista sekä mitä synnytyksessä tapahtuu. Svenssonin ym. tutkimuksen tulosten mukaan vanhemmilla on tarve suoriutua hyvin, joten heillä täytyy olla tietoa siitä, miten tehdä asiat parhaalla tavalla. Lapsen ensimmäisen vuoden aikana vanhemmat haluavat tietää yleisistä vanhemmuuteen liittyvistä asioista sekä yksityiskohtaisemmista lapsen hoitoon liittyvistä käytännön asioista. Isien kiinnostus keskittyy erityisesti käytännön tehtäviin. (Svensson ym. 2006, 23.) Myös Deave ja Johnson (2008, 629) ovat havainneet isien kaipaavan käytännön neuvoja lapsen hoitoon.

Yleistyneen kiireisen ja nopeatempoisen kulttuurin vuoksi vanhemmat odottavat, että neuvot ja apu vanhemmuuteen olisi helposti saatavilla ja saavutettavissa (Krafchick ym. 2005, 84). Deaven ja Johnsonin (2008, 629) tutkimuksessa isät kokivat yhtenä hyvänä tiedonjakotapana videot, jotka sisälsivät neuvoja ja tietoa lapsen hoidosta sekä vanhemmuudesta. Näitä videoita pystyi katsomaan silloin kun itselle sopii, joko yksin tai puolison kanssa. Isät korostivat tuen ja tiedon tarpeen ajankohtaa, jotta tarpeisiin vastataan silloin kun isälle itselleen sopii. (Deave & Johnson 2008, 629.) Kirjailijat ovat julkaisseet ”self help” -kirjoja vastukseen näihin tarpeisiin (Krafchick ym. 2005, 84-85).

Schmitz (2016, 4, 18) on tutkinut isyyden näkökulmasta 50 artikkelia amerikkalaisista vanhemmuuslehdistä. Hän analysoi artikkeleista sitä, kuinka media muovaa vanhemmuuden kulttuurikäsitteitä ja miten nämä median luomat viestit vaikuttavat sukupuoli-ideologioihin. Artikkeleissa esiintyi yleisiä käsityksiä isyydestä, jotka korostivat miesten stereotyyppisiä maskuliinisia identiteettejä ja heille luotiin toissijaisen vanhemman roolia suhteessa äitiin. Osa artikkeleista kuitenkin haastoi perinteistä isyyttä. Näissä korostettiin sitoutunutta isyyttä ja isä-lapsi -suhteen merkityksellisyyttä. Artikkeleiden tärkeät teemat sisälsivät yleisiä kuvauksia isistä miehinä ja korostivat heidän rooliaan leiväntuojana.

Tämä varjosti isien roolia vanhempana ja vahvisti vanhemmuuden stereotyyppiä. Isät kuvattiin artikkeleissa kokemaan tunteiden vuoristorataa ja epävarmuutta, kun he tulivat ensimmäistä kertaa vanhemmiksi. Polkuja isyyteen kuvattiin artikkeleissa monimutkaisiksi ja ankariksi, sillä ne edellyttivät isältä täsmällistä omistautumista.

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Isyyttä on tähän mennessä tutkittu pitkälti isien itsensä näkökulmasta, muiden aineistomuotojen kuten isyyskirjallisuuden jäädessä tämän varjoon. Isyyskirjallisuutta tutkimalla saadaan lisää ja aiemmasta poikkeavaa ymmärrystä isyydestä. Isyyskirjallisuus on kulttuurintuote ja osa sosiaalisia konstruktioita, jotka muodostuvat vuorovaikutuksemme seurauksena (ks. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 68-70). Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää isyyskirjallisuuden pohjalta ensiksikin sitä, mitä ja miten isäksi tulosta puhutaan sekä toiseksi, millaisia asioita tuodaan esille tuen tarpeesta ja sen saamisesta. Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavat:

1. Millaisia puhetapoja isäksi tulosta isyyskirjallisuudessa on hahmotettavissa?
2. Millaisia asioita isyyskirjallisuudessa tuodaan esille isien tarvitsemasta ja heidän saamastaan tuesta?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, joka pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin. Tässä luvussa kuvaan tutkimukseni aineistoa ja sen valinnan taustalla olevia perusteita. Sen jälkeen esittelen sosiaalista konstruktionismia sekä analyysimenetelmät, diskurssianalyysin ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin. Lopuksi pohdin aineistoon, aineistonkeruuseeni ja analyysiin liittyviä eettisiä ratkaisuja.

5.1 Aineiston kuvaus

Käytän tutkimuksessani aineistona kirjoja, jotka on suunnattu isälle tai isäksi tulevalle oppaaksi tai tueksi isyyteen. Kirjat ovat suomalaisten isien kirjoittamia, suomenkielisiä ja 2010-luvulla julkaistuja. Aineiston kaikki kirjat ovat miesten isyykokemuksiin, ei tieteelliseen tietoon tai tutkimuksiin perustuvia. Yhtenä kriteerinä oli siis, että kirjat on kirjoitettu vanhemmuuden näkökulmasta eivätkä kirjoittajan kokemuksista omasta isästään tai esimerkiksi Jumalasta isänä. Pyrin löytämään teoksia, jotka eivät ole isyystutkijoiden tai muiden isyyteen perehtyneiden ammattilaisten kirjoittamia, joten esimerkiksi Jari Sinkkosen Isäksi ensi kertaa -teos rajattiin tämän vuoksi pois.

Kirjat on etsitty käyttäen kirjastojen tietokantoja ja niiden hakutoimintoja. Asiasanoiksi kokeilin aluksi "isyysopas" ja "vanhemmuusopas", mutta kirjasto ei ole luokitellut yhtäkään teosta näillä asiasanoilla. Asiasanoiksi valikoitui lopulta "isyys" ja "vanhemmuus". Hain molemmilla hakusanoilla erikseen ja valitsin hakutoiminnosta myös kriteerit: tietokirja, julkaisuvuosi 2010-2019 sekä suomen kieli. Hakusanalla isyys tuloksia tuli 59 ja hakusanalla vanhemmuus 231 kappaletta. Edellä mainituilla hakusanoilla tietokannat antoivat kaikki teokset, joissa isyys mainitaan. Joukossa oli muun muassa äideille suunnattuja vanhemmuuskirjoja, tutkimusjulkaisuja, lakien kokoomateoksia ja parisuhdeoppaita. Kävin läpi teokset, joiden kirjoittajat olivat nimen perusteella miehiä ja luin näistä kirjoista kirjoitetut kuvaukset. Kiinnitin huomiota lisäksi teosten ja kirjoittajien

nimiin ja kävin läpi myös sellaisia, jotka teoksen nimen perusteella sopisivat, mutta toisena tekijänä saattoi olla nainen. Tällä tavoin löysin Inkisen ja Poikkimäen teoksen, jossa tekstit ovat pääosin isien kirjoittamia, mutta toimittajana on nainen.

Rajasin pois teokset, jotka eivät täyttäneet yllä esiteltyjä kriteerejäni. Lopuksi tein vielä yhden haun hakusanalla isyys, mutta en valinnut kategoriaksi tietokirjaa. Tällöin tuloksia tuli 135 kappaletta, joista suurin osa oli samoja kuin aiemmilla hauilla, mutta tämän haun kautta löysin yhden teoksen, jota en aiemmilla hauilla saanut (Vartiainen, P. Isäasentoja). Aineistoiksi valikoituivat seuraavat teokset:

1. Inkinen, Ari & Poikkimäki, Sanna (toim.). 2010. Isän kanssa – arkena ja sunnuntaina. Helsingin NMKY Helsingin nuorten miesten kristillinen yhdistys. Helsinki: Katharos.
2. Vartiainen, Petri. 2014. Isäasentoja. Helsinki: Otava.
3. Leivo, Kristian. 2016. Minusta tulee isä?! Lahti: Marketiimi.
4. Huhtala, Jimmy. 2017. Siunatussa tilassa: Raskaana olevan isän hormonipäiväkirja. Kodisjoki: Sabotage Media Oy.
5. Huttunen, Pasi, Linjama, Topi & Riiheläinen, Janne. 2017. Isän kirja. Kasvu vanhemmuuteen. Joensuu: Lasermedia Oy.
6. Minkkinen, Sami. 2017. Miesraskaus. Helsinki: Kosmos.

Seuraavaksi kerron lyhyesti aineistoksi valikoituneista teoksista:

Inkisen ja Poikkimäen teos *Isän kanssa – Arkena ja sunnuntaina* (2010) sisältää isien puheenvuoroja omasta isyydestään. Omia tarinoitaan ovat jakaneet keskenään hyvin erilaiset isät. Kirjassa käydään läpi isyyden selviytymistarinoita, kokemuksia arjesta sekä hiljaista tietoa isyydestä. Lisäksi teoksessa on isien ja lasten yhteistä toimintaa järjestävien sekä isien ja lasten kanssa työskentelevien tarinoita. Rajasin kuitenkin tästä teoksesta pois isä – lapsi toiminnan järjestäjien ja työnteekijöiden näkökulmasta kirjoitetut tarinat, sillä ne eivät täytä aineistolle asettamia kriteerejä.

Petri Vartiaisen *Isäasentoja* (2014) on kuvauksen mukaan ”hauska ja viisas kertomus isyydestä”. Kirjoittaja pohtii kirjassaan erityisesti nykypäivän isyyttä ja miten sitä toteutetaan arjessa. Kirjan alussa isä kuvailee lyhyesti lastensa syntymää ja sen vaikutuksia hänen elämäänsä. Kirja koostuu isän ajatuksista ja kokemuksista perhe-elämän arjesta. Vartiainen kuvailee elämäänsä kolmen lapsen isänä ja pohtii paljon myös yhteiskunnallisia kysymyksiä.

Kristian Leivon kirja *Minusta tulee isä?!* (2016) on omakohtaista tarinaa kertova, humoristinen teos isäksi kasvamisen vaikeudesta. Leivo kirjoittaa alussa olevansa aivan liian vanha isäksi sekä aivan väärä ihminen isänmalliksi. Hän pohtii monen toisiinsa sopimattoman palasen yhdistämistä isäksi tullessaan. Leivo on vuorotöissä oleva futis- ja lätkähullu, joka yrittää korjata rintamamies-taloa perheen kodiksi. Kirjassa Leivo kuvaa isäksi tuloa, siihen liittyviä tunteita ja ajatuksia. Leivon matka isäksi ei ollut helppo, joten hän kirjoittaa siitä auttaakseen muita isiä vastaavissa tilanteissa. Kirjan loppupuolella kuvataan lapsen syntymästä ja sen jälkeisestä ajasta isän näkökulmasta. Lopussa on vielä yhteenveto isän ajatuksista lapsen ensimmäisestä vuodesta.

Jimmy Huhtalan teos *Siunatussa tilassa: Raskaana olevan isän hormonipäiväkirja* (2017) on humoristisesti kirjoitettu, blogiteksteihin perustuva kirja, joka kertoo kirjoittajan omaa tarinaa isäksi tulosta usean vuoden lapsettomuuden ja rankkojen elämäkokemusten jälkeen. Näitä kuvataan lyhyesti kirjan alussa ja sen jälkeen keskitytään raskauteen ja isäksi valmistautumiseen. Kirjoittaja kuvaa hyvinkin tarkkaan raskausaikaa, jonka hän kokee hyvin vahvasti yhteiseksi valmistautumiseksi. Huhtala myötäelää vahvasti raskaudessa ja kertoo myös oman elämän tarinansa taustoista ja isäksi tulon merkityksellisyydestä.

Pasi Huttusen, Topi Linjaman ja Janne Riiheläisen teos *Isän kirja. Kasvu vanhemmuuteen* (2017) sisältää tarinoita, jotka on muodostettu isien haastatteluiden pohjalta. Teos poikkeaa hieman muista aineistona olevista kirjoista, sillä se on haastattelujen vuoksi hieman eritasoista. Haastattelut on kirjoitettu tekstiksi, jossa on mukana autenttisia lainauksia haastatteluista. Tekstien pituus vaihteli kahdesta neljään sivua ja näihin sivuihin oli tiivistetty koko haastattelu. Kertomus isyydestä jäi siis hieman eritasolle kuin muiden teosten kertomukset, sillä

muutamaan sivuun oli tiivistetty isän isyystarina, kun muissa teoksissa siitä kirjoitettiin 100-300 sivua. Tarinat kertovat isien kokemuksia isänä olemisesta esimerkkeinä vankilassa oleva isä, eroisä sekä sijaisisä. Lisäksi kirjassa on toimittajien omia blogitekstejä omasta vanhemmuudestaan. Haastattelut on kirjoitettu haastattelijan näkökulmasta, joten teksti on senkin puolesta erilaista. Lyhyisiin haastatteluihin on kuitenkin saatu hyvin tiivistettyä isien kokemuksia, ajatuksia ja tunteita isyydestä.

Sami Minkkinen on kirjassaan *Miesraskaus* (2017) pohtinut mitä miehelle tapahtuu, kun naisen sisällä kasvaa hänen lapsensa. Kirja koostuu lyhyistä arjen tarinoista vaimon raskauden alusta vauvan ensiräjäkäisyyn asti. Teoksessa Minkkinen kertoo omaa tarinaansa vauvan odotuksesta ja avioerostaan, joka tuli eteen kaksi kuukautta vauvan syntymän jälkeen. Minkkinen pohtii elämäänsä sekä miehisyden että isyyden näkökulmasta ennen ja jälkeen eron.

5.2 Tutkimuksen lähtökohdat

Tutkimukseni on toteutettu laadullisena tutkimuksena ja se pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin. Aineistona käyttämäni kirjat ovat populaarikulttuurin tuotteita, jotka tuottavat yleisilmettä aikakaudellemme ja vaikuttavat jokaisen meidän käsityksiimme asioista ja ilmiöistä. Populaarikulttuurin tuotteet kuvaavat sosiaalista todellisuutta, joten niitä tutkimalla voidaan koettaa ymmärtää todellisuutta ja erilaisia versioita siitä. Kulttuurintuotteiden voidaan ajatella olevan sosiaalisia konstruktioita, jotka muodostuvat vuorovaikutuksemme seurauksena. Kielellä on seurauksia ja vaikutuksia, sillä se on sosiaalista toimintaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 68-70.)

Seuraavaksi esittelen sosiaaliseen konstruktionismiin liittyviä pääperiaatteita. Sosiaalinen konstruktionismi on yleisnimi tutkimussuunnille, joissa käsitellään sosiaalisen todellisuuden ja merkitysten muodostumista (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 12). Sosiaalinen konstruktionismi keskittyy siis merkityksiin ja ymmärrykseen. Näiden merkitysten ja ymmärtämisen lähtökohtana on sosiaalinen vuorovaikutus. Tavat ovat ominaisia tietyille ajalle ja paikalle, sillä voimme

ymmärtää saman asian täysin eri tavalla erilaisessa tilanteessa. (Lock & Strong 2010, 6-7.)

Analysoin aineistoa sekä diskurssianalyysin että sisällönanalyysin keinoin. Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä tutkin kirjallisuudessa esiintyviä isäksi tulon puhetapoja. Diskurssianalyysissä tutkimuksen kohteena on kielenkäyttö ja merkitysvälitteinen toiminta. Diskurssianalyysissä analysoidaan sitä, miten erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä tuotetaan sosiaalista todellisuutta (Suoninen 2016, 232-233). Tässä tutkimuksessa diskursseilla tarkoitetaan kieliyhteisön tunnistamia vakiintuneita tapoja kuvata ja merkityksellistää asioita, ilmiöitä ja tapahtumia (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 27).

Diskurssianalyysi ei ole selkeärajainen tutkimusmenetelmä, vaan enemmänkin väljä teoreettinen viitekehys, jonka taustalla on sosiaalinen konstruktio-nismi. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 25.) Sosiaalisen konstruktio-nismin ja dis-kurssintutkimuksen keskiössä on ajatus todellisuuden rakentumisesta sosiaali-nessa vuorovaikutuksessa, jossa merkityksellisessä asemassa on kieli ja semioot-tiset merkkijärjestelmät. Kieli on keskeinen todellisuutemme rakentaja ja muok-kaaja. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 12.)

Diskurssianalyysissä kiinnostus suuntautuu sen pohtimiseen, miten kielen-käytöllä tehdään asioita ymmärrettäväksi. Lähtökohtana on, että sama ilmiö voi-daan tehdä ymmärrettäväksi monin tavoin, joten yksiselitteisen totuuden oletta-minen ei ole mahdollista. (Suoninen 2016, 231-232.) Tämän tutkimuksen ilmiönä on isyys ja pyrin selvittämään, miten isyyttä tehdään ymmärrettäväksi ja millai-sia asioita isyydessä arvostetaan, miten sitä moralisoidaan ja normalisoidaan isille suunnatussa isyyskirjallisuudessa. Diskurssianalyysin tarkastelun koh-teena on, millaiset kuvaukset ja selitykset ovat eri tilanteissa ja keskusteluissa ymmärrettäviä ja sosiaalisesti hyväksyttäviä. Teoille ja ilmiöille ei siis pyritä löy-tämään ja nimeämään syitä, vaan tutkimuskohteena on sellaisenaan tavat, joilla toimijat kuvaavat asiaa tai ilmiötä ja miten he nimeävät syitä teoille ja ilmiöille. (Suoninen 2016, 231-232.) Diskurssianalyysissä tarkastellaan erityisesti sitä, mi-ten diskurssit aktualisoituvat erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä (Jokinen ym. 2016, 35).

Toisessa tutkimuskysymyksessä tutkin mitä isien saamasta ja tarvitsemasta tuesta kirjoitetaan ja kerrotaan. Analyysimenetelmäksi valitsin sisällönanalyysin, koska tukea tutkiessa aineistossa korostui puhetapojen sijaan tuen muodot ja sisällöt. Sisällönanalyysin tavoitteena on saada ilmiöstä tiivis, mutta kattava kuvaus (Elo & Kyngäs 2008, 108).

Sisällönanalyysia voidaan käyttää joko induktiivisesti tai deduktiivisesti. Induktiivisessa tavassa edetään spesifistä tiedosta yleisempään niin, että yksittäiset asiat yhdistetään suuremmaksi kokonaisuudeksi. Deduktiivinen lähestymistapa perustuu aikaisempaan teoriaan tai malliin ja sen vuoksi etenee yleisestä spesifimpään tietoon. Sekä induktiivinen että deduktiivinen analyysiprosessi etenee kolmessa päävaiheessa: valmistelu, järjestäminen ja raportointi. (Elo & Kyngäs 2008, 109.) Tutkimukseni on aineistolähtöinen ja etenee yksittäisestä yleiseen eli analyysiprosessi on siis induktiivinen.

5.3 Aineiston analyysi

Analyysin alussa käsittelin aineistoa aineistolähtöisesti (ks. Eskola ja Suoranta 2008, 19). Tutkimukseni analyysi alkoi aineiston läpikäymisellä. Luin teoksia läpi ja tein niistä muistiinpanoja. Huomasin ensimmäisen lukukerran jälkeen, että isäksi tulo ja siihen liittyviä tuntemuksia oli kuvattu jokaisessa teoksessa. Tämän vuoksi päätin keskittyä ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä isäksi tuloon. Toinen kiinnostava tema oli isien saama ja heidän tarvitsemansa tuki, sillä huomasin tuesta puhuttavan usein ja monessa eri isäksi tulon vaiheessa. Kävin läpi kirjoja ja rajasin joistakin kirjoista osia pois, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymyksiini. Tämän jälkeen aineistoa oli yhteensä 815 sivua, jotka sisälsivät 19 eri isän tarinat. Valitsin siis keskeisiksi teemoiksi isäksi tulon ja isien tuen. Luin kirjat yksitellen läpi, poimin teksteistä tutkimuskysymyksiini vastaavat kohdat ja litte-roin tekstin kirjoittamalla nämä kohdat yhteen tiedostoon. Tämän jälkeen olin saanut tiivistettyä tekstin 70 sivuun. Kirjoitin teksteistä poimitut kohdat tauluk-

koon, johon laitoin myös sivunumerot (esimerkiksi taulukossa 1: 84-85) ja koodauksen tekijään (esimerkiksi taulukossa 1: H), jotta pystyin tarvittaessa palaamaan alkuperäiseen tekstiin.

Taulukko 1 Esimerkki aineistokatkelmien keräämisestä tiedostoon

H84-85	”Mä oon huomannut, että mulla alkaa olla ikävä lasta, jota en ole koskaan nähnyt – lukuun ottamatta joitain surkeita ultrajuttuja. Ajattelen kyseistä lasta todella paljon, ja yritän muodostaa mielikuvia siitä, millainen luonne hänellä (85) mahtaa olla ja minkä näköinen hän on syntyessään ja toisaalta varttuessaan. ”
--------	---

Käytyäni kaikki teokset läpi jaoin aineistokatkelmat tutkimuskysymyksittäin. Jatkoin tästä käymällä läpi isäksi tuloa koskevia aineistokatkelmia. Luin niitä läpi ja tein muistiinpanoja tekemistäni havainnoista, katkelmissa korostuvista teemoista, sanavalinnoista ja omista ajatuksistani. Teemoittelin aineistoa usein toistuvien aiheiden mukaan, joita oli raskaus, synnytys ja aika synnytyksen jälkeen. Nämä teemat muodostin puhtaasti aiheiden ja sisältöjen mukaan, jotta aineiston käsittely olisi helpompaa. Tämän jälkeen järjestelin aineistoa teema kerrallaan ja erotin tekstistä täsmällisesti isäksi tuloa kuvaavat virkkeet ja lauseet. Tämän teemoittelun jälkeen aloin hahmotella puheen sisältöjä ja kerronnan tapoja kiinnittämällä huomiota sanavalintoihin ja muihin kielellisiin valintoihin sekä tunne- ja korostussanoihin. Kiinnitin huomiota sanoihin, joissa isä kuvasi tunteitaan isäksi tulosta, osaamistaan tai osaamattomuuttaan, halua tai haluttomuuttaan, kykyä tai kyvyttömyyttään sekä isän saamia mahdollisuuksia. (Taulukko 2) Jaottelin isien puheet eri luokkiin, jotka perustuivat joko erottaviin tai yhdistäviin sanavalintoihin.

Kiinnitettyäni kielellisiin seikkoihin huomiota, huomasin että katkelmista oli erotettavissa puhetapoja sen mukaan, millaiseksi isä koki oman asemansa lapsen saamisessa. Tämän seurauksena nimesin puhetavat osallisuuspuheeksi ja epävarmuuspuheeksi (ks. Taulukko 4). Osallisuuspuheelle oli tyypillistä muun muassa läsnäoloa kuvaavat sanat, tunteista kertominen erityisesti myönteiseen sävyyn, halun ja osallistumisen mahdollisuuksien kuvaaminen, perhekeskeisyys, positiiviset sanavalinnat sekä kuvaaminen kontaktin ottamisesta lapseen. Epävarmuuspuheessa taas korostui muun muassa hämmennyksen, ahdistuksen

ja pelon kuvaaminen, negatiiviset tunteet ja tunteiden peitteleminen sekä tilanteesta pakeneminen, vertailu normatiiviseen isään sekä puhumattomuuden kuvaaminen. Osallisuus- ja epävarmuuspuheessa oli paljon eroavaisuuksia, mutta ne ovat myös hieman päällekkäisiä eivätkä siis sulje toisiaan pois.

Taulukko 2 esimerkki aineistokatkelmien koodaamisesta

Aineistokatkelma	Kielelliset ja sisällölliset havainnot
"Juuri ennen reissua kuulin erään kaverin lapsenlapsen päättäneen syntyä jo raskausviikolla 25, joten vannotin varsin vakuuttavasti vaimon vatsassa majailevaa veijaria pysymään siellä vielä vähintäänkin sen kahden viikon ajan, jonka isi on poissa kotoa. Pikkukaveri monotti mua hellästi korvaan, joten oletan diilin syntyneen kerrasta." H195	Läsnäolo Halu osallistua Vauvalle puhuminen vatsan läpi Vauvan liikkeiden tunnustelu "isi"
"Katsoimme televisiota sylikkään. Polvistuin kuuntelemaan Veeran mahaa. Asetin korvani niin hyvin kuin osasin ja Veera hiljensi television äänet. Kuulin suoliston lurinaa. Mutta sydän siellä jo lyö. Ja me odotamme, että se jaksaisi lyödä yhtä ja samaa. Rakkautta." V27	Vauvan liikkeiden kuunteleminen Osallistuminen Innokkuus Odotus Rakkaus
"Lapsi kun alkaa potkia niin se vasta muikea tunne on isästäkin. Silloin sitä havahtuu, että tuolla oikeasti on joku, kuka haluaa ilmoittaa, että katsokaa minua. Silloin tuli tippa silmään, kun piteli känsäistä kouraa vaimon vatsan päällä ja siinä samassa tunsu potkun kädessään." L58	Vauvan liikkeiden tunnustelu "Muikea tunne" Liikuttuminen Osallistuminen Myönteiset tunteet ja vahva tunneside
"Samaan aikaan kun sikiö alkoi kehittyä ihmiseksi, alkoi valtava pauhu sisälläni. Kaikki se, mitä olin jo vuosia pääni sisällä rakentanut, alkoi ryömiä ulos valtavalla paineella. Pakenin töihin, joita minulla oli paljon. En osannut olla tukena. En pystynyt siihen. Raskaana olevaa naista pitää tukea kaikilla mahdollisilla keinoilla. Pitää olla mukana henkisenä tukena. Pitää huolta. Suojella, jotta mitään pahaa ei pääsisi tapahtumaan. En minä siihen pystynyt." M22	"Valtava pauhu sisälläni" Vahvat tunteet Töihin pakeneminen Ei osannut tukea Pitää-verbi, normatiivinen, ohjaava puhe Ei pystynyt toimimaan kuten olisi pitänyt
"Mitä sitten, jos synnytys kestääkin vuorokauden? Mitä helvettiä minä teen sen ajan tuolla huoneessa missä ei ole isälle mitään tekemistä. Katson kelloa ja pulssia seinältä. Kuuntelen kuinka vaimoni voi pahoin. Tärisen kylmyydestä enkä pääse edes ulos tupakalle. Sairaalathan ovat savuttomia. Ei ole tainnut kukaan koskaan ajatella synnytyssalissa isän hyvinvointia?" L113	Epätietoisuus Voimasana: helvetti Isää ei ole huomioitu "tärisen kylmyydestä" Isän näkökulma sivuutettu Hämmennys, hermostuneisuus

Toisen tutkimuskysymykseni analyysin toteutin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla aineistoa oli noin 10 sivua vähem-

män eli noin 30 sivua, joten pystyin helpommin hahmottamaan aineistokatkelmien sisällöt. Luin katkelmat läpi useaan kertaan, muodostin pelkistettyjä ilmauksia ja yhdistin ne alaluokiksi yhtenäisten teemojen mukaan (ks. Elo & Kyngäs 2008, 109, 111) (taulukko 3). Alaluokkia muodostui viisi, joista kaksi kuvasi saatua tukea ja kolme tuen puutetta. Saatu tuki sekä tuen puute muodostuivat siis yläluokiksi. Ryhmittelin ja kävin luokkien sisällöt vielä kerran läpi varmistaakseni niiden sisällöistä ja oikeista ala- ja yläluokista. Näiden luokkien luomisen tarkoituksena on tarjota keino kuvata ilmiötä, lisätä ymmärrystä ja tuottaa tietoa (Elo & Kyngäs 2008, 109, 11).

Taulukko 3 Esimerkki alaluokkien ja yläluokkien muodostamisesta

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Tuki isäryhmästä	Äidin kautta mahdollistunut tuki ja apu	Saatu tuki	Isien tarvitsema ja heidän saama tuki
Tuki sairaalasta			
Kokemus synnytysvalmennuksesta			
Kirjojen lukeminen isäksi kasvaessa	Itsenäisesti haettu tuki ja apu		
Tuki Facebookin vanhempain ryhmästä			
Isän huomioimatta jättäminen neuvolassa	Isän institutionaalinen sivuuttaminen	Tuen puute	
Isän huomiotta jättäminen synnytyksessä			
Äidin tunteet oikeita, isän vääriä	Isän sivuuttaminen parisuhteessa		
Isä äidin palvelijana ei tasavertaisena vanhempana			
Pelko synnytyksestä	Yleinen tuen puute isäksi tulossa		
Ahdistus lapsen hyvinvoinnista			
Epävarmuus lapsen hoidossa			

5.4 Eettiset ratkaisut

Tutkimukseni aineistona oli 2010-luvun isyyskirjallisuus. Isyyskirjallisuus on itsenäinen kulttuurin tuote, olemassa oleva luonnollinen aineisto ja siten olemassa tutkielmastani riippumatta (Jokinen 2016, 255). Kulttuurintuotteissa tuodaan esiin ja tuotetaan kulttuurissamme yhteisesti jaettuun käsityksiä, ihanteita, arvoja ja toiveita (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 68). Diskurssianalyysissä suositetaan luonnollisia aineistoja, sillä niissä tulee esille kielenkäytön sävyt eikä tutkija voi vaikuttaa aineistoon (Juhila & Suoninen 2016, 362).

Diskurssianalyysissä riittävää aineiston laajuutta on hankala määrittää, sillä diskurssianalyysissä tutkimuksen luotettavuus ei ole riippuvainen aineiston koosta (Patton 2002, 245). Tutkimukseni aineisto oli kuitenkin kaiken kaikkiaan yli 800 sivua ja sisälsi 19 eri isän tarinat. Tutkimukseni aineisto on julkista, joten sen käyttämisessä ei ole vastaavia eettisiä ongelmia kuin ihmisiltä kerättävässä aineistossa (Jokinen 2016, 255). Valmiiden tekstimuodossa olevien aineistojen käsitelyssä on tärkeää merkitä lähteet tarkasti. Pyrin erottamaan selkeästi ja ymmärrettävästi oman ääneni aineiston analyysissä ja tulosten kirjaamisessa. Olen käyttänyt tuloksissa aineistoesimerkkejä, joista pidemmät olen sisentänyt ja lyhyemmät kirjoittanut kursiivilla heittomerkkien sisään. Tämä helpottaa lukijaa havaitsemaan omat ajatukseni suorien lainauksien joukosta.

Olen tutkimuksessani pyrkinyt noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä olemalla rehellinen, huolellinen ja tarkka tutkimustyössäni (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Olen huomionnut muiden työn viittaamalla sekä tieteellisiin lähteisiin että aineistona oleviin isyyskirjoihin aina niitä lainatessani. Aineistolähtöisessä tutkimuksessa edetään ilman ennakoasetuksia ja määritelmiä, mutta tutkijalla on aina jonkinlainen kokemuspohja aiheeseen ja hänen onkin pyrittävä huomioimaan omien käsitysten vaikutus tutkimukseen (Patton 2002, 64). Tutkistani tehdessä pyrin koko ajan keskittymään vain siihen mitä aineisto minulle tarjoaa ja pyrin kitkemään omat ennakoajatukset ja -oletukset pois. Otin huomioon vain sen, mitä tekstissä lukee pohtimatta kirjoitusten taustalla olevia syitä.

6 TULOKSET

6.1 Isäksi tulon puhetapoja

Selvitin ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, miten isyyskirjallisuudessa puhutaan isäksi tulosta. Aineistosta löytyi kaksi selkeää puhetapaa, jotka ovat osallisuuspuhe sekä epävarmuuspuhe. Seuraavaksi esittelen nämä kaksi puhetapaa omissa alaluvuissaan yhdistäen tekstiin aineistokatkelmia esimerkkeinä puheta-voista. Alla olevaan taulukkoon olen koontanut molemmille puheta-voille ominaisia piirteitä.

Taulukko 4 Puhetapojen keskeiset piirteet

Isäksi tulon puhetavat	Puheen tunnuspiirteet
Osallisuuspuhe	Varmuus isäksi tulosta Positiivisuus Isyyden korostaminen: halu näyttää ja osallistua Sarkasmi ja huumori Tunteva ja tutkiva Kontakti lapseen Valmistautuva Vastuun ottaminen Intentionaalisuus Tekee, toimii ja osallistuu Perhekeskeisyys; äiti-isä-lapsi
Epävarmuuspuhe	Epävarmuus, epätietoisuus, epäusko, hämmennys ja pelko Ahdistus ja jännitys Onni ja pelko yhtä aikaa Pakeneminen työhön tai alkoholiin Vertailu normatiiviseen isään Isä yksikkönä, sivustaseuraajana; minä -puhe Halu olla hyvä isä Ei mahdollisuuksia Puhumattomuus Menneisyyden vaikeat asiat ja omat lapsuuden isyyskoke- mukset

6.1.1 Osallisuuspuhe

Osallisuuspuhe näyttäytyi kirjallisuudessa varmana, positiivisena ja haluna osallistua. Siihen liittyi usein huumori, sarkasmi ja lukuisat tunnesanat. Osallisuuspuheessa korostui kontakti lapseen ja valmistautuminen lapsen tuloon sekä sen tuomaan vastuuseen. Osallisuuspuhe oli esillä kaikissa kuudessa aineistona olevassa kirjassa. Toisissa osallisuus oli vahvassa roolissa ja toisissa taas hieman pienemmässä. Kirjoissa näkyi isän osallisuus raskauteen, synnytykseen ja lapsen elämään. Osallisuudesta puhuttiin kuvailemalla omaa tapaa olla osallisena isäksi tulon eri vaiheissa sekä kertomalla konkreettisista asioista, miten osallistua raskauteen, synnytykseen ja arkeen synnytyksen jälkeen. Puhetavan ytimessä on isän näkökulma ja hänen kokemuksensa osallisuudesta isäksi tulon eri vaiheissa. Eräs isä kertoi eläytyneensä puolisonsa raskauteen käyttämällä tekstissään tyyppillisesti äidin raskauteen liitettyjä sanoja, kuten *"raskaushormonit"* tai *"myötätuntomasu"*: *"Mulle oli tullut myötätuntomasua vuoden aikana tasan 20 kiloa! Ja sitten joku vielä kehtaa sanoa, ettei vaimon raskaus muka vaikuttaisi miehen elimistöön!"* (H27) Äidin raskauden myötäeläminen kerrottiin vahvaksi osaksi isäksi tulevan elämää ja kyseinen isä kertoi liittäneensä oman vatsan kasvamisen puolisonsa raskauteen. Lisäksi sitaatissa käytetään sanaa *"kehtaa"*, jolla isä puolustelee itseään sekä muita isiä suhteessa vallalla oleviin ajatusmalleihin. Isä joutuu todistelemaan omaa sitoutumistaan lukijalle. Jää kuitenkin epäselväksi, kuka on epäillyt ja onko tällainen epäily kulttuurisesti jaettavaa ja ymmärrettävää. Esimerkistä välittyi tekstejä vahvasti värittänyt humoristinen ja puhekielinen tapa kirjoittaa isäksi tuloa.

Osallisuuspuheessa näkyi isien osallistuminen ensimmäisiin neuvolakäynteihin ja ultraäänikäynteihin. Isät osallistuivat niihin aktiivisesti ja kuvailivat osallistumista *"unohtumattomaksi"*. Tämä sanavalinta pitää sisällään ison, ennenkokemattoman tunnelatauksen. Isät kuvailivat tilanteen olleen jännittävä ja heitä mietitytti lapsen hyvinvointi. Pääosin osallisuuspuheesta välittyi onni ja ilo ultrakäynteihin osallistumisesta. Iloa, onnea ja helpotusta koettiin siitä, että lapsella näytti olevan kaikki hyvin.

Videokuvasin joka ikisen ultrassa käynninkin. Onneksi, koska jälkeinpäin en olisi enää muistanutkaan mitään. Siellä selvisi kaiken olevan mainiosti eikä mitään poikkeavuuksia olisi tiedossa, ainakaan vielä. Kasvukäyrätkin olivat normaalit. L47

Näin eilen Facebookissa rakenneultrakuvan vauvasta, jonka arvioitu syntymäpäivä on kymmenen päivää ennen kuin meillä. Nyt pasahti sitten päällensä vallan malttamaton fiilis siitä, että ensi viikolla mekin päästään poitsua vakoilemaan siihen rakenneultraan. H130

Ultrassa hoitajaa alkoi jännittää. Hän pyysi istumaan ja näytti terävää kuvaa ja kysyi, että mitä siellä näkyy. Kyllä siellä näkyi kaksi hahmoa, ei siitä voinut erehtyä. Koska lapsi oli odotettu, ilo oli päällimmäinen tunne. Ja kun niitä oli kaksi, niin mikäs sen parempaa. IK29

Isät kirjoittivat ultrakäynneistä positiiviseen sävyyn, mutta ensimmäisessä yllä olevassa esimerkissä on tulkittavissa jännitystä, sillä isä kertoo kuvanneensa ultrakäynnit, koska ei jälkeinpäin muistanut jännityksen vuoksi käynnistä mitään. Isä sai helpotuksen tunteen siitä, että pystyi jälkikäteen videolta tarkistamaan, että lapsella oli kaikki hyvin. Toisen esimerkin isä kirjoittaa kokeneensa ”*vallan malttamatonta fiilistä*” odottaessaan oman lapsen näkemistä ultrakuvissa, joka kuvaa isän vahvaa osallistumisen halua ja vahvaa osallisuutta raskauteen. Isä on innoissaan ja odottaa kovasti lapsen näkemistä ultrakuvien kautta. Kolmannen esimerkin isä on kokenut hieman erilaisen ultrakäynnin, sillä jopa hoitajaa on alkanut jännittämään. Isää on pyydetty istumaan ja isä on saanut itse huomata, että äidin vatsassa kasvaakin kaksoset. Päällimmäisenä tunteena oli kuitenkin ilo, koska lasta oli odotettu. Isä ei kuitenkaan kerro sen enempää tilanteen herättämistä ajatuksista tai tuntemuksista, mainitsee vain päällimmäiset tunteet.

Kontakti lapseen

Isät kirjoittivat siitä, kuinka he jo hyvin varhaisessa vaiheessa ottivat kontaktia lapseen äidin vatsan kautta. Isät kirjoittivat ihmetelleen äidin vatsan kasvua ja ottaneen kontaktia lapseen kuuntelemalla, koskemalla ja puhumalla äidin vatsan läpi vauvalle.

Katsoimme televisiota sylikkään. Polvistuin kuuntelemaan Veeran mahaa. Asetin korvani niin hyvin kuin osasin ja Veera hiljensi television äänet. Kuulin suoliston lurinaa. Mutta sydän siellä jo lyö. Ja me odotamme, että se jaksaisi lyödä yhtä ja samaa. Rakkautta. V27

Esimerkin isän tekstistä välittyy halu osallistua raskauteen. Isän keino osallistua on ottaa lapseen kontaktia kuuntelemalla vatsaa, vaikka sieltä ei kuuluisikaan

kuin äidin suoliston ääniä, pohtii isä lapsen sydämen lyömistä. Esimerkistä välittyy toive hyvin menevästä raskaudesta. Isä kuvaa vahvaa tunnettaan lasta kohtaan, rakkautta. Isät kuvailevat avoimesti raskauden aikaista kiintymystä ja rakkautta lasta kohtaan.

Ai niin, ja jos en oo muistanut kertoa, niin mähän jo lässäytän lapselleni vaimoni vatsanahkan läpi. Joka ilta toivotan sille nimeltä mainiten hyvää yötä, kerron että se on maailman paras lapsi ja kuinka paljon isi sitä rakastaa. Kuulostaisi mielenvikaiselta, ellei tuntuisi näissä hormoneissa niin luontevalta. H86

Yllä olevan esimerkin isä kirjoittaa *"lässyttävänsä"* lapselle puolison vatsan läpi ja kuvailee toimintaa *"mielenvikaiseksi"*, ikään kuin häveten asiaa. Näistä sanavalinnoista välittyy isän käsitys siitä, että tämänkaltainen toiminta ei ehkä ole normaalia mieheltä. Hän kuitenkin toteaa lopuksi toiminnan olevan luontevaa, mutta perustelee sitä hormonien vaikutuksella. Esimerkissä tuodaan esille isän rakkautta ja kiintymystä lapseen. Puhetavasta välittyy kokemus raskauteen osallistumisesta, mutta myös epävarmuus toiminnan normaaliudesta. Lapsen liikkeiden tuntemisesta ja kuulemisesta isät kirjoittivat mahtavana kokemuksena, sillä niiden tunteminen lisää odottamisen jännitystä ja malttamattomuutta. Eräs isä kirjoittaa herkistyneensä tuntiessaan lapsensa ensimmäisen kerran potkaisevan. Osallisuuspuheessa nousee esille myötäelämisen pintaan nostattavat tunteet, jotka tuntuvat yllättävän isän.

Olen oikeastaan aika yllättyneyt siitä, miten näin raskaana olevana isäihmisenäkin alkaa kokea aivan outoa tunnesidettä tuohon vaimon masussa majailevaan lapseen. Rehellisesti sanottuna olin kyllä aina tiennyt sen, että äidillä sellainen tietty tunneside alkaa jo raskausaikana, koska vauva on nimenomaan hänen sisällään, mutta tämä oma osuus on kyllä yllättänyt. H84

Esimerkin isä kirjoittaa yllättyneensä tunnesiteen muodostumisesta lapseen jo raskauden aikana. Tunnesidettä hän kuvailee oudoksi ja vertaa äidin kokemaan tunnesiteeseen, jonka muodostuminen on itsestään selvää. Esimerkistä huomaa vahvan osallisuuden isän kuvaillessaan itseään *"raskaana olevaksi isäihmiseksi"*, raskaus ei ole siis vain äidin asia, vaan yhtä lailla isä on raskaana. Tämä raskauden yhteisyys välittyi useamman isän kirjoituksesta; *"Minulle oli alusta asti ilmi selvää, että lapset ovat yhteinen projektimme. Raskausaika oli yhdessä kasvamista ja*

kaikki tuntui selvältä. Raskausaika oli hienoa aikaa.” (IK54). Esimerkin isä kuvaa pitäneensä ilmiselvänä sitä, että lapset ovat yhteinen asia ja isä on tasavertaisesti äidin kanssa raskaudessa mukana. Isä kuvaa asian empimättä ja neuvottelematta todeksi – ei epäröintejä, vaan hän on asiasta varma. Isä kuvaa raskausaikaa yhdessä kasvamiseksi, josta välittyy isän vahva osallisuus raskauden eri vaiheissa, vaimoan tukien.

Isien osallisuuteen kuuluu teksteissä vahvasti erilaisilla välineillä ja tarvikkeilla valmistautuminen. Toisinaan vauvanhoitoa kuvattiin välineurheiluksi ja isät kuvasivat usein välineiden hankkimista keinona osallistua ja valmistautua lapsen tuloon; *”Pikkuhiljaa alkaa isäkin päästä mukaan vauvakuumeeseen. Katsoo ja tutkii internetistä kaikenlaista, kuulemma turhaa, mutta mielestäni tarpeellista.”* (L78) Isä kirjoittaa esimerkissä kokemastaan vauvakuumeesta, jota hän on päässyt äitiä myöhemmin kokemaan. Vauvakuume ilmenee isän kirjoituksen mukaan välineiden hankkimisella ja sitä kautta osallistumalla. Hän kuvailee sitä *”turhaksi”*, mutta kommentista ei välity se, kenen mielestä tämä olisi turhaa. Eräs isä oli innostunut vauvan vaatteiden ostamisesta. Hän halusi ostaa lapselleen parta-aiheisen bodyn, jotta voi opettaa lapselle jo pienestä pitäen, että miehillä on parta. Vauvan vaatteiden kautta mietittiin siis jo lapsen kasvatusta ja arvoja sekä miehiseen ulkomuotoon liittyviä normeja, joita isä aikoo hänelle opettaa.

Isänä synnytyksessä

Isän osallisuutta ilmentävä puhetapa välittyi lisäksi synnytyksestä ja siihen liittyvistä kokemuksista kirjoittaessa. Kaikki isät halusivat olla mukana synnytyksessä ja sitä kuvattiin mahtavaksi kokemukseksi. Kaikkien isien toive synnytyksessä mukana olemisesta ei kuitenkaan toteutunut. Muutama isä, jotka eivät päässeet synnytykseen mukaan kokivat katkeruutta, surua ja epätietoisuutta. Yleisimmin synnytyksen ulkopuolelle jääminen johtui nopeasta synnytyksestä tai hätäsektiosta. Neljän isän tekstissä kuvattiin kuitenkin pettymyksen vaihtuneen onneen, kun hätäsektion vuoksi he saivat olla vauvan ensimmäisiä hoivajia.

Epätodellinen ja hiukan poissaoleva tunne jatkuu jatkumistaan kävellessäni mäkeä alas säiraalalta kohti lähipizzeriaa, vaikka en ehkä ikinä elämässäni ole ollut niin terävästi ja

tiukasti läsnä kuin vain hetki sitten ensimmäisen lapseni ollessa ensimmäistä kertaa sylissäni. Leimaannuin lähtemättömästi isäksi. Joku tulee isäksi jo kuullessaan raskaudesta, mutta minä vasta siinä. Poika tuli sekstiolla, joten äitinsä pääsi mukaan vasta myöhemmin ja minä siinä salin nurkassa olevassa kiikkutuolissa olin ensimmäinen hoivaaja. Ne omaa, erikoista todellisuuttaan, ei vielä ihan tätä maailmaa ihmettelevät silmät. Kuinka pienen ja hauraan tuntuinen vauva on, vaikka kättilöiden otteita seurattuani tiedän hyvin, että ei se kovin hauras ole. IK71

Esimerkin isä kuvailee ensimmäisen lapsen syntymää, ja sen aiheuttamat vahvat tunteet välittyvät esimerkissä. Isä on ollut vahvasti läsnä, kun on saanut ensimmäistä kertaa pitää omaa lastaan sylissä. Isä kuvailee tunnetta epätodelliseksi ja poissaolevaksi ja hän on hämmentynyt tilanteesta. Isä pohtii isäksi leimautumista ja sitä, että se tapahtui vasta lapsen synnyttyä, toisin kuin joillakin muilla isillä. Isän ja lapsen ensihetket ovat piirtyneet vahvasti isän mieleen. Myös muut vastaavan tilanteen hätäsektion vuoksi kokeneet isät kuvailevat tilannetta harvinaiseksi ja sen takia suhdettaan lapsen kanssa erityiseksi, tiiviimmäksi ja kiinteäksi sekä erilaiseksi kuin vanhempien lasten kohdalla.

Neljä hätäsektion kokenutta isää kirjoittivat ensikontaktista lapsen kanssa hyvin kauniiseen sävyyn. Nämä isät pääsivät osallistumaan ja ottamaan lapsen lähelleen hyvin pian syntymän jälkeen. Kokemusta kuvattiin luonnolliseksi ja tilanne aiheutti monelle suuria tunteita. *"Kun ensimmäisen kerran otin vastasyntyneen lapseni syliini ja aloin pestä häntä, tunsin valtavaa ylpeyttä ja luonnollisuutta. Vähäinen kokemukseni vauvoista ei tuntunut puutteelta. Tunsin olevani omalla paikalla ja omimmassa tehtävässäni."* (IP23) Esimerkistä välittyy aiempi epävarmuus, joka tosipaikan tullen ei tuntunutkaan puutteelta, vaan omalta paikalta ja omalta toiminnalta. Isyys koettiin omaksi. Ylpeys, onnellisuus ja vastasyntyneen lapsen ylistäminen välittyivät vahvasti teksteissä. Synnytykseen osallistumisesta ja vastasyntyneen lapsen kohtaamisesta kirjoitettiin positiiviseen sävyyn ja osallisuuden mahdollisuudesta ja kokemisesta oltiin tyytyväisiä ja onnellisia. Epäoikeudenmukaisuutta ja surua välittyi tekstistä silloin, kun isä olisi halunnut jäädä äidin ja vauvan kanssa sairaalaan, mutta siihen ei ollut mahdollisuutta.

Hoitaja ilmoitti kauan aikaa sitten, että perhehuoneita ei ole vapaana. Mitä se tarkoittaa, alkaa valjeta minulle vasta nyt: pitää lähteä. Mutta minun paikkani olisi Veeran ja vastasyntyneen lapsemme luona. Halataan. Itku tulee, yritän koota itseni. Kävelen autolle. On uudenvuodenyö. Tyrskähdän vilkaistessani taakse, ylös, kelmeästi valaistuun huoneeseen, josta minut pakotettiin pois kuin rintamalle lähtevään junaan, hortoilemaan keski-talven mustaan yöhön. V15

Teksteissä tuotiin esille, että vastasyntyneen lapsen kanssa sairaalaan sai jäädä vain äiti, se on hänen etuoikeutensa. Yllä olevan esimerkin isälle asiasta oli etukäteen sanottu, mutta siitä huolimatta tilanne herätti isässä surua ja pettymystä. Isä kertoo tilanteesta verraten sitä sotaan lähtöön, puheesta välittyi vahvoja tunteita isän kokemasta vääryydestä. Hän haluaisi olla osallisena, mutta häneltä vietään se mahdollisuus pois. Isä on pakotettu vastoin omaa tahtoaan lähtemään sairaalasta. Isän kirjoituksesta välittyi vahva yksinäisyyden kokemus. Myös kaksi muuta isää aineistossani olivat kokeneet samankaltaisia tunteita jouduttuaan lähtemään sairaalasta. He kirjoittivat niistä pettyneenä ja kuvailivat kokeneensa vääryyttä. Isät kuitenkin kirjoittivat, että ymmärsivät kotona ollessaan, mitä hienoa oli tapahtunut: *"En pysty keskittymään mihinkään vaan selailen puhelimesta sinun kuviasi ja ajatukset pyörivät meissä. Olemme perhe. Minä olen isä!"* (L141-142) Kotiin päästyään isä oli havahtunut tilanteeseen ja tiedostanut tullessa isäksi. Pettymys vaihtui isällä ilon ja onnen tuntemuksiin ja ajatukset pyörivät perheessä.

Isänä arjessa

Isille oli merkityksellinen hetki, kun sai hakea lapsen ja äidin kotiin. Isät kirjoittivat kuvitellessaan tilannetta jo etukäteen ja haaveilivat siitä, kuinka ylpeänä kulkisivat lasta kantaen: *"Lähden sinua ensimmäistä kertaa kotiin noutamaan. Jännittää kovasti mitä mieltä eläimemme ovat sinusta ja miten sopeudut meidän eloomme. Mietin etukäteen, miten hymyssä suin kannan turvakaukaloa sairaalan aulan poikki. Huomatkaa kaikki minut, minusta tuli isä!"* (L144-145) Esimerkissä jännittynyt isä lähtee hakemaan perhettään kotiin. Isien kirjoituksista välittyi tämän tehtävän merkityksellisyys, kun saisi vihdoinkin aloittaa elämän perheenä. Esimerkissä isä korostaa ylpeyttä isyydestään kuuluttamalla ja korostamalla isyyttään kaikille: *"minusta tuli isä!"*. Tämä oli tyypillistä myös muiden isien kertomuksissa. Samalla he sanoittivat sitä itselleen ja vastaavia lausahduksia oli useita tekstin joukossa. Ne vahvistivat isien ymmärrystä siitä, että tilanne on totta ja oikeasti on tullut isäksi. Isien puhettavasta välittyi vilpitön onni ja ilo. Erityisesti onnea ja iloa koitui pienistä hetkistä vastasyntyneen lapsen kanssa.

Nämä ovat niitä hetkiä, joita ei pysty käsittämään ennen kuin on ne itse saanut kokea. Olin onnekas ja sain sen kaiken. En osannut edes kuvitella, miten jokin niin pieni ja viaton elämän alku saisi minussa aikaan näin isoja ja voimakkaita tunteita. Yhteenkuuluvuuden tunne oli syntynyt. Jokainen hetki, jonka sain viettää yhdessä prinsessani kanssa, oli kuin lahja. Jokainen hetki, jonka olin hänen vierellään, sai elämäni tuntumaan loisteliaalta. Jokainen hetki, jonka sain nauttia pienen prinsessani kasvusta, oli minulle kuin muistutus elämän jatkumisesta. Halusin vain osoittaa, että isä välittää, rakastaa ja pitää pienestä enkelistään huolta. Elin jokaisen hetken, kuin se olisi ollut viimeinen. Tahdoin vain olla prinsessani lähellä. IP30

Esimerkissä kuvaillaan kauniisti elämän herkkää hetkeä ja siitä välittyy isyyden ja isäksi tulon merkityksellisyys kyseiselle isälle. Isä tuo esiin vahvat tunteet, jotka *"pieni ja viaton elämän alku"* aiheutti isälle. Lapsen kanssa vietetty aika sai isän *"elämän tuntumaan loisteliaalta"*, josta voidaan havaita isänä olon merkityksellisyys kyseiselle isälle. Esimerkki kuvaa hyvin isien halua näyttää, kuinka rakas ja tärkeä lapsi isälle on, mikä korostui tässä puhettavassa läpi aineiston. Kuten myös se, että isä haluaa pitää huolta, suojella lasta ja elää lapsensa lähellä. Isän vastuu on suuri ja erityisen suureksi se kasvaa, jos äiti ei kykenekään huolehtimaan lapsesta. Neljässä tekstissä isät olivat äidin synnytyksen jälkeisen masennuksen vuoksi ottaneet äitiä suuremman vastuun lapsen hoidosta. Isien suuremmasta lastenhoitovastuusta kirjoitettiin hyvin suorasti ja tämä vastuu vaikutti olevan heille itsestänselvyys.

Noin vuoden välein syntyneiden kahden lapsen jälkeen isä äitiin kuitenkin vakava synnytyksmasennus. Se vei toimintakyvyn ja Jarnolle [isä] siirtyi sitä myötä suurin osa vastuuta lapsista. Äiti ei pystynyt liikkumaan ulkona ja vietti suuren osan ajastaan nukkuen. "Onneksi olin aikoinani hoitanut minua reilusti nuorempaa pikkusiskoani, joten minulla oli ymmärrys siitä, mitä vauvojen hoitaminen vaatii. Myös tukiverkot ovat olleet meidän tilanteessamme kullannarvoisia. Kaikesta huolimatta olemme voineet neuvolakäynneilläkin vakuuttaa, että kyllä me pärjäämme. Kuten olemme pärjänneetkin." IK54-55

Äidin masennus siirsi päävastuun lapsen hoidosta isälle. Yllä oleva isä kirjoitti pärjäävänsä lasten kanssa, sillä olihan hänellä sisaruksen hoitamisesta kokemusta. Eräs toinen isä oli äidin masennuksen vuoksi kokenut tehtäväkseen pitää elämää kasassa ja pyörittää arkea lapsen kanssa. Isät kirjoittivat tilanteesta vastuullisesti ja ylpeinä, että ovat pärjänneet. Esimerkissä isä on kirjoittanut, että on voinut vakuuttaa neuvolassa pärjäävänsä. Hänellä on siis ollut tunne, että joku epärooi isän pärjäämistä ja osaamista.

Isät kirjoittivat paljon vaimoistaan ja siitä miten erilainen lapsen ja äidin suhde on. Osa isistä pohti sen jopa estäneen oman suhteen muodostumista lapseen ja muutama isä kirjoitti pystyneensä osallistumaan arkeen vasta kun lapsi

oppi juomaan tuttipullosta. *”Isänä voin olla viimeinkin läsnä ja syöttää tytärtäni. Onnenkyöneleisiin meni neljä kuukautta. Saan olla arjessa mukana mistä olen jäänyt paitsi. Nyt minä ruokin tytärtäni.”* (L160) Esimerkin isälle on tuottanut suurta harmia se, että hän ei ole pystynyt osallistumaan. Hän kirjoittaa voineensa olla viimeinkin läsnä lapsen elämässä, joka herättää vahvoja tunteita isässä. Lapsen perushoitoon osallistumisesta isät kirjoittivat ylpeinä ja iloisina, mutta kuvailivat sitä myös jännittäväksi kokemukseksi. Jännityksestä huolimatta kaikki isät kuitenkin halusivat osallistua ja kertoivat, kuinka hienoa on osallistua lapsen perushoitoon. Isät kirjoittivat isän ja lapsen kahdenkeskisen ajan tärkeydestä: kun vaimo ei ollut paikalla, sai opetella rauhassa olemaan isä.

Kesäloma alkaa ja mieli on kirkkaampi pitkään aikaan. Vaimollani ei kesälomaa juuri ollutkaan. Sain olla lapseni kanssa kahden. Silloin minusta vasta tuli isä. Jouduin opettelemaan, millaista on olla isä. Unohdin omat tarpeeni ja mielihaluni. Elin lapseni elämää. Meille syntyi side mitä kukaan ei koskaan pysty rikkomaan, eikä hallitsemaan, paitsi sinä [lapsi]. Opettelin perhe-elämää sekä tulini kokopäiväiseksi isäksi. Tunsin suurta mielihyvää näistä päivistä. L175

Esimerkin isä kuvaa kahdenkeskisen ajan lapsen kanssa tehneen hänestä *”kokopäiväisen isä”*. Tekstistä voi päätellä, että isä on kokenut olevansa vain puoliksi vanhempi äidin ollessa heidän kanssaan. Kun hän on saanut rauhassa opetella, pystyy hän nyt olemaan kokonainen isä. Esimerkin isä käyttää sain -sanaa, kun viettää lapsen kanssa kahdestaan aikaa. Verbi kuvaa sitä, että isälle on annettu koko vastuu, mitä hän ei välttämättä ole aiemmin tai äidin läsnä ollessa saanut ottaa.

Lapsen saaminen tuo elämään rutiinit, arjen, erilaiset tunteet sekä uuden kutsumanimen isä. Seuraavan esimerkin isä kirjoittaa kokeneensa työnpuolesta isoja juttuja, kun on matkustellut paljon, mutta lapsen synnyttyä nämä kokemukset tuntuvat mitättömiltä.

Lapsen synnyttyä kaikki siihen mennessä tehty joutui uuteen valoon. *”Töissä oli ollut isoja juttuja, olimme rakentaneet kouluja Itä-Afrikkaan ja matkustaneet työn vuoksi paljon. Lapsen verrattuna se kuitenkin tuntui mitättömältä. Vaikka olisi joka viikonloppu eri puolilla maailmaa, se ei ole mitään verrattuna omaan viikonloppuun, jossa on vaihdettu kakkavaippoja, pesty keittiön pöytää, nukutettu lapsia, oltu ihan hemmetin väsymyksiä.”* IK36

Isä kirjoittaa esimerkissä melko tavallisesta lapsiperheen viikonlopusta, johon sisältyy lapsen hoitoa, siivousta, nukutusta ja oma väsymys. Kaikki tämä on isän

elämässä niin arvokasta, että pitää sitä parempana kuin joka viikonloppuista matkustelua.

6.1.2 Epävarmuuspuhe

Isien osallisuuden rinnalla teksteissä painottui isien epävarmuus. Isät kirjoittivat kokeneensa epävarmuuden lisäksi epätietoisuutta ja pelkoa. Usein näihin liittyi kuvailua siitä, kuinka raskaudesta ja isäksi tuloon liittyvistä peloista ei ollut mahdollisuutta tai uskallusta puhua. Puhetavan keskiössä on isien omat ajatukset ja tunteet isäksi tulosta. Epävarmuuspuheessa näkyi isän ahdistus ja jännitys. Epävarmuuspuheeseen liittyi osallisuuspuhetta vahvemmin normatiiviseen isään vertailu. Epävarmuuspuheessa isä esiintyi yksikkönä, perheestään erillisenä. Isän epävarmuus näkyy puhettavassa jo ensimmäisissä hetkissä, kun isä on saanut kuulla raskaudesta.

Viestissä oli kuva mittarista, jossa näkyi plussa. Positiivinen raskaustesti. Juuri nytkö tämä kaikki sitten tapahtuu. Pidättelin itseäni ennen kuin soitin. Kysyin, vaikka tiesin vastauksen. Odotammeko me nyt vauvaa. Meistä kumpikaan ei osannut sanoa mitään järkevää. Olimme sanomatta. Kotiin tullessani juttelimme telkkarikanavista, jotka olivat lakanneet näkymästä. Mietimme pitäisikö soittaa huoltoon. Yksi elämän suurimmista asioista oli tapahtunut, mutta siitä olimme hiljaa. Minä olin saamassa elämäni toista lasta, mutta en osannut sanoa asiasta yhtään mitään. Pelkäsin sinä iltana enemmän kuin aikoihin. M21

Esimerkki aineistosta kuvaa epävarmuuspuhetta, josta välittyy epäusko, pelko, jännitys ja sanattomuus. Isä kirjoittaa pohtineensa asiaa omassa päässään, hän on epävarma siitä, onko juuri nyt oikea elämäntilanne raskaudelle. Vaimon kanssa isä ei kuitenkaan osaa puhua asiasta ja he vaikenevat yhdestä ”*elämän suurimmista asioista*”. Isät kuvailivat, että kuullessaan raskaudesta hetkeen liittyi vahvaa epäuskoa siitä, onko tämä totta. Eräs isä oli samaan aikaan sekaisin onnesta ja pelosta. Isäksi tulemisesta kerrottiin pelonsekaisin tuntein ja moni isä kuvaili pohtineensa paljon tulevaisuuttaan.

Pyörin talon ympärillä ihmetellen, miten aikaa enää vuoden päästä riittää mihinkään. Pystynkö tekemään enää mitään? Sydämeni tykytys kantautuu korviini asti. Kyynel vierähtää poskelleni. Onko vuoden päästä enää elämää? Elämää, missä voisin tehdä milloin huvittaa ja mitä huvittaa, tuskin. Elän todennäköisesti kellokortteliamäätä ja aika sanelee, mitä milloinkin tehdään. Oma aikaa ei ole eikä sitä todennäköisesti ole luvassakaan useaan vuoteen. Selviänkö tästä? En tiedä ja asia kummastuttaa mitä enemmän sitä itsensä kanssa pohtii. Kaikki muuttuu ja muutos minua pelottaa eniten. Kunpa osaisin edes tuntemuksistani ääneen vaimoni kanssa puhua. L41-42

Yllä oleva esimerkki kuvaa isän epätietoisuutta siitä, mitä tuleman pitää. Hän on niin epätietoisuuden vallassa, että sydän lyö kovempaa ja kyynelkin tulee poskelle. Mies pohtii, loppuuko elämä siihen, kun lapsi syntyy, sillä hänelle ei jää omaa aikaa tehdä mitä haluaa. Tekstin isällä on paljon mielen päällä ja vastauksia täytyisi saada, mutta hän ei osannut puhua asiasta vaimonsa kanssa. Seuraavassa esimerkissä samainen isä kirjoittaa purkavansa ahdistustaan ja jännitystään alkoholiin ja pohtii samalla, miten hän vaimo voi.

Vapaapäivä koittaa vihdoinkin! Saan käpertyä autotallini syövereihin. Nauttia yksinäisyydestä. Lipittäen kaksin käsin olutta. Helpotan ahdistusta sekä jännitystä lapsesta. Hukutan pelkotilat pois jokaisella kulauksella, mukamas. Mitenkäs vaimoni? Kuinka hän jaksaa kaiken keskellä? En tiedä, olemme omillamme. Totta puhuen, minä olen ollut poissa. Mieleni on tyrskyissä ryvettynyt eikä asiaa ainakaan helpota alkoholin kulutus. L27

Samaan aikaan kun sikiö alkoi kehittyä ihmiseksi, alkoi valtava pauhu sisälläni. Kaikki se, mitä olin jo vuosia pääni sisällä rakentanut, alkoi ryömiä ulos valtavalla paineella. Pakenin töihin, joita minulla oli paljon. En osannut olla tukena. En pystynyt siihen. Raskaana olevaa naista pitää tukea kaikilla mahdollisilla keinoilla. Pitää olla mukana henkisenä tukena. Pitää huolta. Suojella, jotta mitään pahaa ei pääsisi tapahtumaan. En minä siihen pystynyt. M22

Ensimmäisen esimerkin isä on hukuksissa ahdistuksen ja jännityksen kanssa. Hän iloitsee vapaapäivästään, sillä silloin hän saa viettää aikaa yksin. Hän kuvailee alkoholin helpottavan oloa ja auttavan pääsemään pelkotiloista eroon. Isä kirjoittaa olevansa poissa, omien ajatustensa kanssa yksin, eikä hän ole tukenut vaimoaan raskauden aikana. Myös toisen esimerkin isä kirjoittaa, että ei osannut olla vaimonsa tukena niin kuin olisi pitänyt. Hän käyttää useaan kertaan pitää -verbiä, kun kuvailee naisen tukemista. Tässä on havaittavissa normatiivista ja ohjaavaa puhetta, jossa isän halua tai kykyä ei kysellä, on pakko. Kyseinen isä kertoo asiasta ikään kuin epäonnistuen: *"en pystynyt siihen"*. Raskaus herätti isässä valtavia tunteita ja pelkoa. Isä pakeni töihin, jotta asioita ei tarvitsisi käsitellä. Molempien esimerkkien isät kirjoittivat tilanteesta samankaltaisesti ja esimerkeistä huokuu se, kuinka isätkin tarvitsisivat tukea ja apua raskauden aikana.

Raskausaika on pitkä ja osalle tuskainen. Seuraavan esimerkin isä kirjoitti, että raskausaika ei ollut antoisa, vaikka se kasvattikin. Raskausaika on uuden alkua ja siihen sisältyy paljon valmistautumista. Alla olevan sitaatin isä kuvailee, että yhdeksän kuukautta on ihan minimi aika valmistautua vanhemmuuteen.

Se alkaa se laskettu aika olla muuten pian pelottavankin lähellä. Lokakuussa, kun akka raskaustestin teki (ja huusi sen johdosta hysteerisen iloisena vessassa) tuntui siltä, että menee ikuisuus ennen kuin se lapsi syntyy. Nyt kun laskettuun aikaan on kuukausi, niin olen kyllä sitä mieltä, että aivan ehdoton minimi tällainen yhdeksisen kuukautta on valmistautua vanhemman rooliin. Vaikka kuinka itselleni naureskelin, miten ajoissa olin kaikkea lapselle hankkimassa, niin joutuu vaan todeta, että kiirettä se pukkaa kaikesta huolimatta. H221

Tekstissä kuvataan, kuinka laskettu aika kolkuttelee jo ovella ja on pelottavan lähellä. Vaikka odotusaika on pitkä, isä kuvailee sen menneen vauhdilla. Isä kuvailee valmistautumista kiireeksi, vaikka onkin ollut ajoissa hankkimassa lapselle välineitä. Isä on hieman malttamaton ja pieni jännitys välittyy isän puheesta. Lähestyvistä synnytyksestä isät kirjoittivat pelokkaasti. Isät halusivat olla mukana, mutta kirjoituksissaan pohtivat, että entä jos jotain sattuu.

Mitä sitten, jos synnytys kestääkin vuorokauden? Mitä helvettiä minä teen sen ajan tuolla huoneessa missä ei ole isälle mitään tekemistä. Katson kelloa ja pulssia seinältä. Kuuntele kuinka vaimoni voi pahoin. Tärise kylmyydestä enkä pääse edes ulos tupakalle. Sairaalathan ovat savuttomia. Ei ole tainnut kukaan koskaan ajatella synnytyssalissa isän hyvinvointia? L113

Voin nähdä itseni hieman pöllähtäneenä kävelemässä synnytyssalista isien taukokuoneeseen. Synnytys ei etene enkä tiedä, mitä tehdä. Mihinkään ei voi keskittyä eikä kahviaakaan jaksa jatkuvasti juoda. Kun lapsi lopulta syntyi, olin aidosti hämmästynyt: mistä tuo pieni ihminen oikein tuli? IK21

Molempien esimerkkien isät pohtivat synnytystä itsensä näkökulmasta. Mikä on isän rooli synnytyksessä ja mitä siellä kuuluisi tehdä? Ensimmäisen esimerkin isä kyseenalaistaa sitä, onko kukaan ajatellut isän hyvinvointia synnytyssalissa. Epätietoisuus ja epävarmuus on näissä kirjoituksissa läsnä. Epävarmuutta isien teksteissä näkyi, kun äiti tai lapsi vietiin kiireellisesti kesken synnytyksen pois. *”Isille jäi outo olo, epävarmuustila ja näin epävarma elämästä en ole ollut koskaan.”* (L126) Virkkeestä huokuu valtava huoli ja epätietoisuus, mitä nyt tapahtuu? Isillä ei ole tietoa siitä mitä tapahtuu, miksi ja miten pitäisi toimia. Isien kirjoituksissa epävarmuus jatkui, kun päästiin sairaalasta kotiin. *”Kotona hämmennys jatkui. Kaksiossa vain vaimo, minä ja pieni lapsi, jonka mukana ei tullut käyttöohjeita eikä sairaanhoitajaa. Tunsin oloni epävarmaksi.”* IK21 Isä kirjoittaa, että ei kokenut saaneensa tarpeeksi ohjeita ja tukea lapsen hoitoon, joka teki olon jälleen epävarmaksi. Isät kirjoittivat miettineensä paljon sitä, millaiseksi isäksi on tulossa.

Katson peiliin enkä vielä näe, että olisin tulossa paskaksi isäksi, mutta pitkä tie on vielä kuljettavana tietämättä mitä tunnelin päässä odottaa. Kasvanko pikkupojasta vastuunkantajaksi? Opettajaksi lapselleni. Millainen isä olen hänelle? En ainakaan yritä tietoisesti olla se paska ihminen. L32

Lapsi oli kasvoiltaan kuin kopio minusta, mikä korosti syntymän ihmeluonnetta entisestään. Toisaalta minulla ei ollut mitään ajatuksia isänä olemisesta ja rehellisesti sanoen pelkäsin, millaisia puolia alkanut vanhemmuus toisi minussa esiin. Mietin, kuinka taitaisin vajavaisella vanhemmuuden mallillani käsitellä negatiivisia tunteita, muuttuisinko etäiseksi tai alkaisinko huokua mykkää arvaamattomuutta kuten isät elämässäni aiemmin. Etenkin ensimmäisen lapsen kohdalla vapaan tilan katoaminen on jyrkkä ja äkkinäinen, enkä ollut osannut varautua siihen mitenkään. En ollut käsitellyt menneisyyden vaikeita asioita ja lapsen syntymä sai ne heräämään kertaryminällä. IK43

Molempien yllä olevien esimerkkien isät pohtivat isyyttä normatiivisten isyyuskäsitysten kautta. Ensimmäisen esimerkin isä kirjoittaa, että ei halua tulla huonoksi isäksi. Hänellä on siis jonkinlainen normatiivinen käsitys siitä, millainen on hyvä isä. Toisessa esimerkissä kirjoittaja pelkää tulevansa samanlaiseksi kuin *”isät elämässäni aiemmin”*. Hän siis käyttää aiempia isyykokemuksiaan pohtiesaan omaa isyyttä. Ensimmäisen esimerkin isä pohtii sitä, että matka isäksi on pitkä, joten ei voi tietää millaiseksi isäksi tulee. Isän ajatuksissa on halu olla hyvä isä ja opettaja lapselle, mutta olo on vielä kovin epävarma. Toisen esimerkin isä kertoo, että hänellä ei ollut mitään ajatuksia isänä olemisesta. Vanhemmuuden paljastamat puolet itsestä pelottavat ja lapsuuden huonot isyykokemukset nousivat pintaan. Isä tuo esimerkissä esiin elämän muuttumisen ensimmäisen lapsen kohdalla, kun oma tila katoaa yhtäkkiä, eikä hän ollut osannut varautua siihen. Menneisyyden vaikeat ja selvittämättömät asiat tulivat esiin.

Isät pohtivat menneisyyden lisäksi myös tulevaa. Isillä oli toiveita lapsen sukupuolesta ja he puhuivat miten tietyn sukupuolinen lapsi tulisi kasvattaa. *”Tyttölapsi herättää pelkotiloja katsoessani tulevaisuuteen. Miten käsittelen asiat, mikäli oletkin jotakin muuta kuin prinsessa.”* (L75) Tyttölapsen saaminen tälle isälle herätti huolta tulevaisuuteen ja siihen, miten hän osaa kasvattaa tyttölapsen. Toinen isä taas kirjoitti kokeneensa isänä olon pojalle hankalammaksi: *”Minulle pojan toivominen oli vierasta. Itse järkeilin aikoinani, että on paljon helpompaa olla isä tytölle kuin pojalle.”* (IP12) Näiden molempien esimerkkien isillä on siis oltava jonkinlainen käsitys siitä, millainen isä täytyy olla tyttölapselle ja millainen poikalapselle.

Teksteissä isät kirjoittivat vertailevansa paljon itseään äitiin ja pohtivan sitä kautta omaa isyyttään. Tällainen vertaileva puhetapa oli aineistossa tyypillinen. Alla yksi esimerkki siitä.

Pelkään, että vauva satuttaa itsensä. Sitä en saisi Veeralta anteeksi. Se olisi tapahtunut isän vahtivuorolla. Isän, jonka on oltava valmis kerta toisensa jälkeen näyttämään toteen, että ei ole vanhemmista huonompi. Silti vaimoan parempaan isään ei osata suhtautua. Hän on kummajainen. Sellaista isää ihailaan, sellaisesta haaveillaan. V17

Esimerkin isä kirjoittaa vaimo olevan aina parempi, vaikka isä yrittäisi näyttää, että ei ole sen huonompi vanhempana. Isä kuvailee pelkäävänsä, ettei saisi vaimoltaan anteeksi, jos lapsi satuttaisi itseään. Lapsi on yhtä lailla isän kuin äidinkin, mutta silti isä kokee että äidiltä tulee anella anteeksi, jos vauvan kanssa satuu jotain.

6.2 Isien tuki ja tuen tarve

Toisessa tutkimuskysymyksessäni selvitin, millaisia asioita kirjoissa tuodaan esille isien tuen tarpeesta ja sen saamisesta. Esittelen tässä luvussa ensin isien kuvaamaa tuen puutetta ja sen jälkeen heidän kuvaamaansa saatua tukea. Isät kertoivat hakeneensa tukea oma-aloitteisesti ja saaneensa sitä kirjoista ja mediasta sekä ammattilaisilta. Isät kertoivat huomattavasti enemmän tuen puutteesta kuin saadusta tuesta sekä siitä, millaisissa asioissa tukea olisi tarvittu. Isät kuvailivat paljon isän tuen tarpeen vähättelyä ja isän sivuuttamista sekä arjessa että instituutioissa.

6.2.1 Tuen puute

Isien tukeminen oli aineiston perusteella hyvin vähäistä ja isät puhuivatkin enemmän tuen puuttumisesta. Tukea olisi kaivattu niin raskausaikana, synnytyksessä kuin lapsen syntymän jälkeen. Tuen puute näkyi aineistossa epävarmuutena, epätietoisuutena ja kysymyksinä. Isät toivat esille paljon mieltä askarruttavia asioita, joihin eivät kuitenkaan olleet saaneet vastausta.

Synnytystä isät kuvailivat jännittäväksi ja pohtivat sitä tapahtumana paljon. Isillä oli synnytyksestä paljon kysymyksiä ja ajatuksia, mutta he kaipasivat tilanetta, jossa niitä olisi voinut esittää. Isien teksteistä välittyi tietämättömyys ja epävarmuus. Isät olisivat kaivanneet tukea siihen, mikä on heidän roolinsa ja paikkansa synnytyksessä.

Mitä sitten, jos synnytys kestääkin vuorokauden? Mitä helvettiä minä teen sen ajan tuolla huoneessa missä ei ole isälle mitään tekemistä. Katson kelloa ja pulssia seinältä. Kuuntele kuinka vaimoni voi pahoin. Tärise kylmyydestä enkä pääse edes ulos tupakalle. Sairaalan ovat savuttomia. Ei ole tainnut kukaan ajatella synnytyssalissa isän hyvinvointia? L113

Yllä oleva esimerkki kuvaa isän epätietoisuutta. Voimasanoin vahvistettuja kysymyksiä siitä mitä huoneessa tehdään. Isä toivoisi, että hänelle olisi keksitty jotain tekemistä odotellessaan synnytyksen alkua. Hän kyseenalaistaa, että kukaan ei ole koskaan ajatellut isän hyvinvointia synnytyssalissa, kun aina keskitytään äitiin. Isä vaikuttaa turhautuneelta siitä, että ei tiedä mitä hän saa ja mitä ei saa tehdä. Isän epävarmuus ja epätietoisuus jatkui useammalla isällä synnytyksen jälkeen ja kotiin päästyään: *"Kotona hämmennys jatkui. Kaksiossa vain vaimo, minä ja pieni lapsi, jonka mukana ei tullut käyttöohjeita eikä sairaanhoitajaa. Tunsin oloni epävarmaksi."* (IK21) Tämän esimerkin kaltaiset tuntemukset toistuivat isien tarinoissa. Isä myöntää suoraan olleensa epävarma lapsen kanssa, kun kotiin tullessa ei ollutkaan kukaan enää auttamassa ja ohjeistamassa, miten lapsen kanssa toimitaan. Myös seuraavan esimerkin isä oli epävarma siitä, miten lapsen kanssa tulisi toimia.

Vaikka vanhimman tyttären syntymä oli järisyttävä, muistan myös ajatelleeni, etten kykene kommunikoidaan vauvan kanssa. En tiennyt, että lapsi kuulee ääneni jo 25. raskausviikolla, en tajunnut ihokontaktin merkitystä, en tuntenut kiintymyssuhdeteoriaa enkä ymmärtänyt varhaisen vuorovaikutuksen merkitystä. Muistan odottaneeni, että lapsi täyttää puolitoista, jotta voimme alkaa leikkiä duploilla. Isäksi kasvamisen kannalta oli onnekasta, että saimme lisää lapsia. IK22

Yllä olevassa esimerkissä näkyy isän epävarmuus ja epätietoisuus siitä, miten lapsen kanssa ollaan. Isä ei tiennyt lapsen kehittymiseen ja kasvuun liittyvistä teorioista. Vauva-aikana isä on vain odottanut, että lapsi olisi isompi ja hän voisi tehdä asioita yhdessä lapsen kanssa. Ulkopuolisen tuki olisi kullannarvoista juuri tällaisissa tilanteissa, joissa isä on epävarma omasta isyydestään ja siitä, mitä pienen vauvan kanssa voi tehdä.

Tukea kaivattiin, kun isät kuvasivat useasti olevansa yksin omien ajatus-
tensa kanssa tai ”tyhjän päällä”. Osa isistä kertoi olevansa tyhjän päällä sen
vuoksi, että oma isäsuhde on ollut huono, jolloin siitä ei saa mallia eikä tukea
omaan isyyteen. Toiset isät kuvasivat olevansa yksin, koska eivät saa tarpeeksi
tukea isäksi tuloon. Seuraavassa esimerkissä isä on hakenut itsenäisesti apua,
mutta kokee saadun tuen riittämättömäksi

Onneksi on netin palstoja ja opuksia tehty, miten isiin vaikuttaa synnytys. Tosin lähes
kaikki synnytykset ovat pääsääntöisesti pirun onnellisesti menneet. Eikä kenellekään ole
tullut mitään ongelmia. Siksi ajattelin tehdä ja kirjoittaa omia tuntemuksia, että ei kaikki
aina menen suunnitelmien mukaan. Olemme erilaisia ihmisiä ja jokainen tuntee ja ottaa
tuntemukset vastaan henkilökohtaisesti. Minulle tämä matka isyyteen ei ainakaan ole ol-
lut helppo. Olisin toivonut itselleni jotakin ”valmistautuminen isäksi” -apua, mutta eihän
sitä isille ole tarjolla. Isäthän eivät sitä osaa pyytää. Isät selviytyvät. L115

Isä on huomannut, että netistä ja kirjoista saa tukea ja apua mieltä askarruttaviin
asioihin, mutta hänen kokemuksensa on, että niissä kuvataan vain hyvin men-
neitä lapsensaanti -kokemuksia. Tästä oli herännyt ajatus kirjoittaa omista, ei niin
hyvin menneestä synnytyskokemuksesta. Isä kuvailee, että matka isäksi ei ole
ollut helppo ja olisi todella kaivannut jonkinlaista apua isäksi valmistautumi-
seen. Hänen ja useamman muun aineistossa esiintyneen isän kokemus oli, että
apua isille ei ole tarjolla, koska isät selviytyvät. Saman kokemuksen voi huomata
seuraavasta esimerkistä, jossa isä ei koe tulleen kuulluksi.

Sanotaan, että isä ei puhu. Isä ei saa puheenvuoroa, ja kun puheenvuoro annetaan tai sitä
vaaditaan, hetki ei välttämättä tunnu oikealta, sanoille ei synny tarkoittamisen painoa. Ei
isä puhu vaikeista asioista vaikeasti. Kun isä vihdoin puhuu, hänen sanomalleen ei
myönnetä totuuden asemaa: ”Se on vain sinun mielipiteesi.” Isän totuus on väärä, se on
ihmisen. Vasta itkun vyöryttämänä se saa armon. Itketty on ajateltu. Miehelläkin. V9

Isä kertoo esimerkissä, että isälle ei anneta puheenvuoroa ja sitten kun annetaan,
on väärä hetki sille. Kun isä käyttää puheenvuoronsa, hänen asiaansa ei oteta
todesta. Esimerkki korostaa isän roolia toissijaisena vanhempana, sillä ”*isän to-
tuus on väärä*”. Esimerkin isä kuvailee että itkun myötä mielipidettä vasta kuun-
nellaan, silloin asiaa on tosissaan ajateltu. Isä kokee siis, että tunteita näyttämällä
häntä kuunnellaan ja silloin hänellä on oikeus kertoa ajatuksiaan.

Isän sivuuttaminen

Teksteissä todettiin useaan kertaan, että isät jäävät raskauden aikana ja isäksi tullessaan sivuun, jolloin heidän tunteitaan tai ajatuksiaan ei kuulla missään. Sivuttamista tapahtui sekä instituutioissa että parisuhteessa. Isät saattoivat painia hyvinkin vahvojen tunteiden kanssa ilman minkäänlaista tukea. Isät kirjoittivat, että heiltä ei kysytty yhdelläkään neuvolakäynnillä, miltä raskaus tuntuu isän näkökulmasta. Isät kuvasivat sivuuttamista tapahtuvan neuvolan lisäksi myös parisuhteessa. Seuraavassa esimerkissä näkyy hyvin isän tunteiden sivuuttaminen parisuhteessa.

Sitten aloimme suunnitella toista lasta ja hän tuli jälleen nopeasti raskaaksi. Olimme raskaudesta onnellisia ja elämä tuntui olevan muutoinkin hyvin. Mutta raskaus ei kuitenkaan tällä kertaa edennyt toivotulla tavalla, vaan vaimoni totesi eräänä hetkenä, ettei kaikki ole nyt kunnossa. Koin valtavan tyhjyyden tunteen sisälläni. Samalla ihmettelin, miten hän vaikutti tilanteen suhteen hyvin tunteettomalta. Ymmärsin kuitenkin myöhemmin, että hän eli jonkinlaista shokkivaihetta, eikä kohdannut tunteitaan. Ultran jälkeen hän luhistui ja oli poissa tolaltaan. Minä koin tehtäväkseni pitää elämää kasassa. Meillä oli kuitenkin lapsi, jonka kanssa oli jatkettava arkea. Pyrin olemaan perheen tukena, vaikka oikeasti tarvitsin myös itse tukea tilanteessa. Kielsin omat tunteeni, minkä olen kokenut jälkepäin huonoksi ratkaisuksi. IP19

Keskenmenon sattuessa isä kertoo tunteneensa valtavan tyhjyyden tunteen sisälleen, mutta ei voinut sitä tuoda ilmi. Äiti suri asiaa, joten isä otti vastuuta perheestä, mutta todellisuudessa hänenkin olisi pitänyt saada surra ja purkaa tunteitaan. Omien tunteiden kieltäminen on isästä jälkikäteen tuntunut väärältä ratkaisulta. Isä oli äidin tukena parhaalla mahdollisella tavalla, mutta isä ei itse saanut tukea keneltäkään. Myös seuraavassa esimerkissä korostuu se, että isä olisi tarvinnut tukea jo raskauden aikana, mutta ei ole sitä saanut eikä osannut hakea.

[ultrassa] Käynnin jälkeen pelkotila kasvoi, olimmehan päässeet jo näin pitkälle. ... Raskausaika oli täynnä pelkkiä kysymyksiä. Nautinto oli kaukana. En osannut iloita niin kuin olisi pitänyt iloita lapsen saamisen johdosta. Liian useat kysymykset vaivasivat mieltäni. Jälkepäin olisi pitänyt varmaankin puhua ajoissa asiasta, mutta jälkiviisaus on paras viisaus. Mikäli olisin tajunnut olevani niinkin takalukossa kuin olin silloin, niin olisin juossut jonkun tohtorin puheille ongelmistani, enkä olisi vierittänyt raskasta kiveä kaiken lisäksi vielä vaimoni syliin lisäpainoksi. L48

Isä kuvailee raskausajan olleen täynnä kysymyksiä ja nautinto raskaudesta oli kaukana. Kysymykset aiheuttivat huolta, vaivasivat mieltä eikä isä saanut niihin vastauksia. Jälkepäin isä oli ymmärtänyt, että olisi tarvinnut apua ja tukea selvittääkseen mieltä painavat asiat. Isä ei kuitenkaan saanut ajoissa apua ja purki kysymysten aiheuttamaa taakkaa vaimoonsa.

Isät ottivat melko voimakkaasti teksteissä kantaa siihen, että varsinkin raskausaikana isä sivuutetaan täysin lapsen liittyvissä asioissa. Äitiysneuvolassa käynnit koskevat vain vauvaa ja äitiä. Seuraavassa esimerkissä isä pohtii sitä, miksi aina kiinnitetään huomiota vain äitiin.

Minkähän takia muuten raskauden yhteydessä aina kiinnitetään eniten huomiota siihen, millaisia muutoksia äitien elämässä tapahtuu? Meinaan, että eihän äidillä ole "muuta kuin" se, että se vauva kasvaa niiden sisällä. Isällä sen sijaan on totuttelemisen varsinaisen vauvan odotuksen lisäksi myös siihen, että vaimo muuttuu niin ulkoisesti, sisäisesti kuin äänentoistollisestikin. Eikä me isät edes tunneta niitä vauvan liikkeitä sisällämme. H193

Isä pyrkii korostamaan tässä esimerkissä äidin ja isän erilaista kokemusta raskaudesta. Hän pohtii hieman kärjistäen, miksi vain äidin elämänmuutoksiin kiinnitetään huomiota. Äidin tehtävänä on vain kasvattaa lapsi sisällään, mutta isän täytyy totutella sekä vauvan odottamiseen, että vaimossa tapahtuviin muutoksiin. Ja kaiken lisäksi vauvan liikkeetkin jäävät isältä tuntematta. Myös seuraavien esimerkkien isä korostaa äidin ja isän roolien erilaisuutta odotusaikana.

Isät ovat hylkiössä. Missä tasa-arvo, kun sitä joka asiassa ja paikassa toivotetaan. Raskaana olevat äidit saavat yleensä kaiken huomion. Isältä joku voi kysyä miltä nyt tuntuu? Helvetillistä sanon minä. L83

Isän ja äidin erot ovat valtavat. Ainakin näin alussa ja niin kuuluu olla. Äidin mahassahan tuo vauva kasvaa ja voi äidin mukana hyvin. Kysymys kuuluukin ottaako kukaan selvää, miten isä voi? EI, ainakaan minulta. Mitataan äidin pulssia ja käyriä. Samalla lailla voitaisiin mitata isän kiihtyvää pulssia raskauden aikana. L113-114

Yllä olevissa esimerkeissä puhuu molemmissa sama isä, joka peräänkuuluttaa paljon sitä, kuka kysyy isältä, miten hän voi. Isä kokee olevansa hylkiössä ja kuvailee helvetilliseksi sitä, että kukaan ei kysy hänen tuntemuksistaan. Toisessa esimerkissä hän kuitenkin myöntää, että äidin ja isän erot ovat suuria ja näin kuuluu aluksi ollakin, sillä äidin sisällähän vauva kasvaa. Isä toivoisi, että hänenkin kiihtyvää pulssia mitattaisiin samalla kun äidin käyriä ja pulssia seurataan. Vaikka edellisen esimerkin isä suhtautuukin vähän humoristisesti isän sivuuttamiseen, on havaittavissa aito tarve tulla kuulluksi. Seuraavan esimerkin isä on huomannut tulleen sivuutetuksi tilanteessa, jossa on itse ollut paikalla.

Lapsen hankkimista pidetään usein naisen juttuna. Antin ja Hannan hedelmätyshoidoissa isään liittyvät asiat kerrottiin äidille, vaikka isä oli paikalla. "Olisin toivonut, että olisin saanut olla lapsensaantiprosessissa mukana täysivaltaisena ihmisenä, jolla myös on paineita saada lapsi ja joka myös tuntee asioita. Olen monta kertaa miettinyt sitä, että niin

kauan kuin näitä hoidetaan naisten klinikalla, niin siellä otetaan huomioon vain äiti.”
IK35

Isä kokee, että lapsen hankkimista pidetään naisen juttuna, mikä kertoo isän kokemasta roolituksesta lapsen hankinnassa. Hedelmöityshoitojen aikana äiti oli tiedon vastaanottaja, oli kyse sitten äitiin tai isään liittyvissä asioissa. Isä kokee olleensa ulkopuolinen ja passiivinen osapuoli lapsensaantiprosessissa. Isä kuvaillee, että hänellä on paineita ja tunteita lapsen saamista kohtaan, mutta niitä ei ilmeisesti ole huomioitu lainkaan. Hän miettii syyksi sitä, että asioita hoidetaan naisten klinikalla, jossa on erikoistuttu nimenomaan naisiin. Näin ollen äiti on pääroolissa ja isä jää huomiotta.

Isät pohtivat myös isien sivuuttamista yhteiskunnallisissa asioissa. Seuraavan esimerkin isä pohtii isyyden jäämistä taka-alalle arjessa. *”Arjessa ja työelämässä isyys jää taka-alalle. Vahvimmillaan isyys on silloin, kun menee lasten kanssa tai lapsi sylissä johonkin, missä on muita ihmisiä. Silloin on 100-prosenttisesti isä, ei mitään muuta.”* (IK38) Esimerkin isä on kokenut, että arjessa ja työelämässä isyys jää taka-alalle. Hän kokee itsensä vahvimmin isäksi vasta silloin, kun menee yhdessä lapsen kanssa julkiselle paikalle. Isyys ei ole ilman lasta niin vahvana.

Muutama isä pohti sitä, miksi isä sivuutetaan huoltajuuskiistoissa niin voimakkaasti. He kokivat, että mikäli äiti on kykenevä huolehtimaan lapsesta, ei isällä ole mitään mahdollisuutta päästä lähivanhemmaksi. Isät kokivat, että eivät tulleet kuulluksi huoltajuuskiistoissa, koska suomalainen yhteiskunta ei arvosta isyyttä. Arvostuksen puutetta pohti seuraavassa esimerkissä myös eräs toinen isä. *”Tänään Suomessa on paljon sekä isiä että äitejä, jotka mielellään jäisivät lastensa kanssa kotiin. Nuorilla isillä on tähän paljon asenteellista valmiutta. Valitettavasti yhteiskuntamme ei tätä valintaa riittävästi arvosta.”* (IP24) Isä kokee, että yhteiskuntamme ei arvosta lapsiaan kotona hoitavia vanhempia. Hän mainitsee, että nuorilla isillä olisi hyvät valmiudet jäädä lasten kanssa kotiin, mutta yhteiskuntamme ei tue sitä päätöstä.

6.2.2 Isien saama tuki

Isät kertoivat hakeneensa itsenäisesti tietoa isyydestä ja tukea erilaisista tuenlähteistä. Isyysskirjallisuuden tutustuminen mainittiin tiedon ja tuen hakutavoista

useimmiten. Isät mainitsivat käyttäneensä oppaita apuna ja tukena kasvatukseen ja isänä kasvamiseen liittyvissä pohdinnoissa. Maininta oppaista ja niiden lukemisesta jäi kuitenkin hyvin pintapuoliseksi ja maininnan tasolle.

Käymme puistossa sitten katsomassa muita lapsia ja johonkin kerhoon sinut tyrkkäämme. Oppaissa kun sanotaan kerhojen sosiaalistavan lapsia. Opit sitten kommunikoi-
maan ikäistesi kanssa. Kotona kun kommunikoi nyrkein ja puremisin. L192

Terveen pojan saaminen hoitojen jälkeen oli tajunnan räjäyttävä kokemus. Antti arvioi
kiintyneensä lapseen alusta asti vahvemmin kuin monet muut. Osasyä tähän oli se, että
hänellä oli odotusaikana hyvää aikaa tutustua alan kirjallisuuteen. IK36

Kirjoitus kirjallisuuden lukemisesta oli yllä olevien esimerkkien kaltaista. Isät mainitsevat lukeneensa oppaita ja kertovat hyvin lyhyesti mitä ovat niistä mahdollisesti oppineet. Isänä oloa perustellaan yllä olevissa esimerkeissä oppaiden sisältämällä tiedolla. Oppaiden tiedot on otettu käyttöön ja jollakin tasolla hyväksytyt. Toisin kuin seuraavassa esimerkissä:

En voi tietää etukäteen enkä tiedä edes miten sellaisen asian voisi välttää. Olen yrittänyt
tutkiskella itseäni sekä lukenut kaiken maailman opuksia, mutta epäilen että isäksi kas-
vaminen tapahtuu minun sisälläni enkä vastauksia löydä hätähuutoihini mistään kirjojen
kansien välistä. L32

Tässä esimerkissä isä on lukenut *"kaiken maailman opuksia"*, mutta ei koe niiden auttavan isäksi kasvamisessa lainkaan. Isä on tehnyt töitä tutkiessaan itseään ja lukiessaan kirjoja, mutta kokee kuitenkin kirjojen sijasta tarvitsevansa vain sisäistä kasvua isäksi.

Isät hakivat tukea myös Facebookin vauvaryhmistä, vauva-aiheisista televisio-ohjelmista sekä raskausaiheisista puhelinsovelluksista. Facebookin ryhmistä suurin osa tosin oli suunnattu äideille, mutta isä oli pitkän etsinnän jälkeen löytänyt sekä äideille että isille suunnatun ryhmän. Puhelimeen ladattavat sovellukset ja televisio-ohjelmat ovat yleensä äideille suunnattuja, mutta myös isien saatavilla.

On nyt sen verran alkanut kiinnostamaan näiden raskausjuttujen lisäksi sattuneesta
syystä myös nuo synnytysjutut ja vieläpä ne synnytyksen jälkeisetkin asiat, että olen alkanut
vahtaamaan ruudusta Toisenlaisia äitejä. Vaikka kyseessä lieneekin nyt juuri sellainen
sarja, jota tavallisesti kutsuisin "akkojen hömppäohjelmaksi", niin on sen katsomisesta
ollut kyllä tällaiselle raskaana olevalle - ja ilmeisesti tällä kaudella siinä mukana
olevalle - isällekin hyötyä. Ja toisaalta siitä on koitunut myös shokkeja ja muuta huolen-
aihetta. H191

Isä puhuu televisio-ohjelmasta *"akkojen hömppäohjelmana"*, mutta kokee sitä katsottuaan hyötyneen ohjelmasta. Toisaalta ohjelman myötä on herännyt uusia huolenaiheita. Isän kirjoitustapa esimerkissä viittaa vahvaan osallisuuteen, sillä häntä kiinnostaa *"raskausjuttujen"* lisäksi *"synnytysjutut"* ja pyrkii selvittämään itselleen näitä juttuja katsomalla informatiivisia ohjelmia. Isä käyttää itsestään nimitystä *"raskaana oleva isä"*, joka kertoo vahvasta myötäelämisestä.

Osa isistä osallistuivat yhdessä äidin kanssa erilaisiin synnytys- ja perhevalmennuksiin. Näistä valmennuksista isillä oli hyvin erilaisia kokemuksia, sillä toiset kokivat valmennuksen herättäneen ajatuksia ja tunteita, toiset taas eivät hyötäneet lainkaan.

Tänään olimme perhevalmennuksessa. Olin varautunut jälleen nukahtamaan videon äärelle, mutta pakko myöntää, että tällä kerralla huomioni ei herpaantunut, vaan olin jopa lähellä liikuttua muutamaan kertaan illan aikana. Tajusin taas vähän lisää siitä, miten suuri vastuu vanhemmilla on, kun perheeseen syntyy uusi tulokas. Kaiken maailman navanpuhdistukset ja kylvettämiset opiskeltiin videolta, kuten myös oikeaoppinen turvakaukalon kiinnittäminen. H179

[perheneuvolapäivä] Väntelimme sitten vaatteita ilmassa ja kuuntelimme synnytyksestä tarinaa. Olin yhtä ällikällä lyöty kuin tuo unessa ollut mallilapsi. Miehet on tuomittuja selviytymään yksin tässäkin asiassa. Tunnista en saanut irti yhtään mitään. L101

Edellä olevista esimerkeistä ensimmäisessä isä kertoo olleensa perhevalmennuksessa aiemmin tylsistynyt ja ajatteli jälleen nukahtavansa videon äärelle. Tällä kertaa kuitenkin isälle heräsi ajatuksia vanhemmuuden vastuista ja tehtävistä. Kaiken kaikkiaan tämän kertainen perhevalmennuskäynti näytti olevan erityisen opettavainen ja tärkeä. Toisessa esimerkissä isä ei koe saavansa perheneuvolapäivän *"tunnista"* mitään irti. Hän ei saa tarvitsemaansa tukea ja toteaa, että miehet joutuvat selviytymään yksin. Eräs isä oli samoilla linjoilla ja kommentoi synnytysvalmennusta seuraavasti: *"Synnytysvalmennuksessa miehille on kaksi tärkeää sääntöä. Pysy poissa tieltä ja puhu mahdollisimman vähän."* (M35) Nämä esimerkit kuvastavat hyvin sitä kirjoitustapaa, jota kirjoissa oli paljon. Isän rooli raskauteen liittyvissä asioissa koettiin mitättömäksi ja vaikka isä yritti osallistua esimerkiksi käymällä äidin kanssa yhdessä synnytysvalmennuksessa, ei hänellä ollut siellä muuta roolia kuin olla pois edestä ja olla hiljaa.

Eräs isä oli kuitenkin saanut kokemuksen isille suunnatusta ryhmästä, jossa jaettiin kokemuksia ja ajatuksia isyydestä. *"Imetyskoulun jälkeen menttiin sitten"*

miesten kesken tosin siihen isäryhmään ja jätettiin akat voivottelemaan imettämisen iankaikkisia ongelmia. Isäryhmä oli oikeastaan aika kiva kokemus, harmi ettei niitä ole enempää.” (H167) Isien osallistuttua imetyškouluun, mahdollistui heille osallistuminen isäryhmään. Naiset jätettiin keskustelemaan naisten jutuista ja miehet pääsivät jakamaan omia ajatuksiaan. Isä koki ryhmän olleen kiva kokemus, mutta harmitteli ettei niitä järjestetä enempää. Sosiaaliselta verkostolta saatua tukea isät toivat teksteissään melko vähän esiin. Muutama isä kertoi saaneensa apua isovanhemmilta ja eräs mainitsi saaneensa apua tukiverkostoilta. Nämä isät liittivät tuen kuitenkin tilanteeseen, jossa äiti tai isä ei pystynyt täysin osallistumaan lapsen hoitoon esimerkiksi synnytyksen jälkeisen masennuksen vuoksi. Lisäksi yksi isä mainitsi oman puolison tärkeäksi tueksi vanhemmaksi kasvamisessa.

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tässä pro gradu -tutkielmassani tarkastelin 2010-luvulla julkaistua isyyskirjallisuutta. Tavoitteenani oli selvittää, mitä ja miten isäksi tulosta puhutaan isyyskirjallisuudessa sekä millaisia asioita isien tarvitsemasta tuesta ja sen saamisesta tuodaan esille isyyskirjallisuudessa. Tutkimukseni pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin ja analysoin aineistoa sekä diskurssianalyysin että sisällönanalyysin keinoin.

Tämän tutkimuksen ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulosten pohjalta voidaan todeta, että isyyskirjallisuudesta on havaittavissa kaksi selkeää isäksi tulon puhetapaa: osallisuuspuhe sekä epävarmuuspuhe. Osallisuuspuhe oli tyypillisesti positiivista ja sitä väritti huumori ja sarkasmi. Osallisuuspuheessa oli paljon tunnesanoja, kuten ilo, onni ja rakkaus. Lisäksi siinä korostui isäksi tulon ylpeys ja vastuu. Isät olivat perhekeskeisiä ja heillä oli halu ja mahdollisuus osallistua. Teksteissä korostui kontakti lapseen jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Epävarmuuspuheelle puolestaan oli tyypillistä epäusko, jännitys, pelko ja sanattomuus. Muutama isä oli paennut isyyden tuomaa ahdistusta töihin tai purkanut sitä alkoholiin. Osalla isistä oli halu olla hyvä isä, mutta ei siihen syystä tai toisesta kyennyt. Isät kirjoittivat hyvästä isästä ja huonosta isästä, joka kertoo siitä, että heillä on jonkinlainen normatiivinen käsitys millainen isän tulisi olla.

Osallisuuspuheesta välittyi vahvasti isyyteen sitoutuminen ja jaetun vanhemmuuden diskurssi, jossa tarkastellaan miehen kehitystä ja halutaan ymmärtää miehen halu vanhemmuuteen ja lasten hoitamiseen (Eräranta 2007, 94-95; 101-102) sekä vahvistuvan isyyden diskurssi (Huttunen 2014, 183-185), jossa korostuu isyyteen sitoutuminen, hoiva sekä läheinen isä-lapsi -suhde. Isät osallistuvat aktiivisesti lasten hoitoon, eikä isän ja äidin vanhemmuudella ole merkittävää eroa. Osallisuuspuheessa isät osallistuivat ja halusivat osallistua yhtä lailla kuin äitikin. Toisinaan myös epävarmuuspuheessa välittyi halua osallistua äidin tavoin, mutta se ei syystä tai toisesta ollut mahdollista.

Aineistossani korostui vahvasti piirteitä sitoutuneesta isyydestä (ks. Mykkänen & Eerola 2014, 49; Marsiglio & Roy 2012, 64), sillä isät omistautuivat isyydelle, ottivat vastuuta, olivat läsnä, vuorovaikutuksessa sekä emotionaalisesti kiintyneitä lapsiin. Epävarmuuspuheessa oli havaittavissa isien halua sitoutua, mutta se koettiin varsinkin aluksi vaikeaksi. Mykkäsen ja Eerolan (2014, 49-50) mukaan sitoutumiseen vaikuttaa kulttuurinen ilmapiiri sekä isän suhde äitiin. Isän on vaikea sitoutua isyyteen, jos äiti ei anna tähän mahdollisuutta. Aineistossa esiintyi isien pohdintaa siitä, että äidin ja lapsen suhde estäisi isän ja lapsen suhteen muodostumista. Kulttuurinen ilmapiiri on voinut vaikuttaa kirjojen tekijöihin, sillä kirjat on julkaistu 2010-luvulla, jolloin sitoutuneen isyyden trendi on ollut jo valloillaan.

Tutkimukseni aineiston isät osallistuivat aktiivisesti neuvola- ja ultraäänikäynteihin. Mykkäsen ja Huttusen (2008, 173-174) tutkimuksessa todettiin, että viime vuosikymmeninä kehittynyt teknologia, kuten ultraäänikuvaus, mahdollistaa paremmin isän osallistumisen lapsen odotukseen. Lisäksi lapsen kasvaminen puolison sisällä tuo isäksi tulon tunteisiin jännitteitä. Tutkimukseni isien kirjoituksissa korostui myönteinen suhtautuminen ultrakäynteihin (ks. Svensson ym. 2006, 26) ja aineistosta korostui myös kontaktin ottaminen lapseen. Osallisuuspuheelle oli tyypillistä isän ja lapsen välisen kontaktin kuvaaminen. Kontaktia otettiin isien kuvausten mukaan puhumalla, koskemalla ja kuuntelemalla äidin vatsaa. Teksteissä isät kertoivat näiden auttavan tunnesiteen muodostumisessa lapsen ja isän välille.

Tutkimukseni aineistossa isät kuvasivat raskautta hyvin pitkälti yhteiseksi asiaksi ja yhteiseksi projektiksi. Isät olivat alusta asti osallisena raskauteen ja kantivat yhdessä vastuuta lapsesta jo hyvin varhain. Epävarmuuspuheessa puolestaan muutama isä pohti sitä, onko elämäntilanne oikea lasten saantiin. Raskaudesta kuullessaan isät olivat epäuskoisia ja kokivat yhtä aikaa onnea ja pelkoa. Tätä tunteiden kahtaalle jakautumista Mykkänen ja Huttunen (2008, 181-182) kutsuivat tunteiden ambivalenssiksi. Tämän tutkimuksen tulokset olivat yhteneviä heidän tutkimuksensa kanssa, sillä isät kokivat olevansa tunteiden kanssa yksin, sillä edes puolison kanssa ei voinut asiasta puhua.

Sekä osallisuuspuhetta että epävarmuuspuhetta oli paljon, kun puhuttiin synnytyksestä. Isät halusivat osallistua synnytykseen ja kuvasivat sitä mahtavaksi kokemukseksi. Myös Mykkäsen ja Huttusen (2008, 175, 177) tutkimukseen osallistuneet isät kuvasivat lapsen syntymän näkemistä ja lapsen pitämistä sylissä ensimmäistä kertaa hätkähdyttävimmäksi kokemukseksi elämässään. Tutkimukseni teksteissä korostui isien vahvat tunteet, jotka lapsen syntymä isässä aiheutti ja eräs isä kirjoitti isäksi leimautumisesta pitäessään lasta ensimmäistä kertaa sylissään. Epävarmuuspuheessa korostui synnytys isän näkökulmasta, sillä isät pohtivat omaa rooliaan synnytyksessä. Teksteissä korostuivat epävarmuus, huoli, epätietoisuus ja jännitys päällimmäisinä tunteina synnytyksestä. Mykkäsen ja Huttusen (2008, 175, 177) tutkimuksessa todettiin synnytyskokemuksen voivan olla joko lähentävä tai etäännyttävä kokemus isälle ja lapselle tai isälle ja puolisolle. Mies voi kokea synnytystilanteessa ahdistusta ja pelkoa.

Osallisuuspuheessa korostuivat tunteet ja erityisesti myönteiset tunteet. Isät kirjoittivat kokeneensa onnea, rakkautta, iloa ja ylpeyttä tullessaan isäksi. Tunnesanoilla tuotiin ilmi isäksi tulon merkityksellisyyttä (ks. Prembergin ym. 2008, 58, 60; Mykkänen & Eerola 2013, 26). Myös Deave ja Johnson (2008, 631) toteavat, jos isä kokee isyyden myönteisesti, hän kokee rakkautta, iloa ja onnea. Lisäksi he toteavat, että isyys voi vaikuttaa miehen arvomaailmaan ja kokemuksiin asioiden merkityksellisyydestä. Tutkimuksessani isien teksteissä oli paljon pohdintaa siitä, kuinka isyys muuttaa asioiden merkityksellisyyttä ja arvomaailman muuttuu, kun haluaa olla läsnä lapsen elämässä.

Osallisuuspuheessa näkyi pohdinta vastuusta, joka lisääntyy hurjasti isäksi tulon jälkeen. Epävarmuuspuheessa puolestaan korostui vastuun osalta pelko suuresta, lisääntyvästä vastuusta (ks. Håland ym. 2014, 182). Doucetin (2006) kolmijaon vastuualueista korostui tutkimuksessani erityisesti emotionaalinen sekä moraalinen vastuu.

Epävarmuuspuheessa isien epävarmuus omasta isyydestään heijastui vahvasti ja muutama isä purki ahdistustaan isäksi tulosta ja isänä olemisesta alkoholiin ja töihin. Vuorenmaan ja kumppaneiden (2011, 293-294) mukaan masennusoireista tai kielteisestä minäkuvasta kärsivät isät ovat erityisen tuen tarpeessa.

Kielteisesti lapsen suhtautuneet isät tarvitsisivat paljon tukea, mutta he kokivat saaneensa vähemmän tukea kuin lapsen positiivisesti suhtautuvat (Vuorenmaa ym. 2011 293-294).

Osallisuuspuheeseen liittyi vahvasti oma suhde lapseen ja sen vertaaminen äidin ja lapsen suhteeseen. Isät yrittivät alusta asti osallistua, mutta eivät pystyneet esimerkiksi sen vuoksi, että lapsi ei vielä juonut tuttipullosta. Osa isistä pohti äidin ja lapsen suhteen estäneen hänen ja lapsen välisen suhteen muodostumista. Saman suuntaisia tuloksia ovat saaneet Mykkänen ja Huttunen (2008, 178) sekä Premberg ym. (2008, 60-61): osa isistä koki pettymystä, kun ei voinut tehdä vauvan kanssa mitään ja kateutta äidin ja lapsen välisestä läheisestä suhteesta. Isien piti etsiä imettämislle vaihtoehtoista toimintaa lapsen kanssa, jotta pääsisivät läheiseen kontaktiin vauvan kanssa

Epävarmuuspuheessa korostui, että isä ei tiennyt miten vauvan kanssa ollaan ja oli sen vuoksi vain odottanut, että lapsi kasvaa isommaksi. Isä ajatteli, että hänen roolinsa vahvistuu, kun lapsi kasvaa isommaksi. Tällainen ajattelutapa voi juontaa juurensa historiasta, sillä Aallon (2010, 24) mukaan sodanjälkeisessä isyydessä isältä vaadittiin vain vähän lapsen ollessa pieni ja isän rooli korostui, kun lapset kasvoivat ja tarvitsivat roolimallia.

Sekä omassa tutkimuksessani että aiemmassa tutkimuksessa (Premberg ym. 2008) tehtiin havaintoja isän ja lapsen kahdenkeskisen ajan merkityksellisyydestä. Isät kokivat, että kahdenkeskistä aikaa tarvittiin läheisen suhteen muodostumiseen sekä siihen, että isä saa rauhassa opetella olemaan isä. Isät saivat kahdenkeskisestä ajasta onnistumisen kokemuksia ja oppivat tulkitsemaan vauvan signaaleja.

Epävarmuuspuheessa esiintyi isien ajatuksia hyvästä ja huonosta isästä. Isät pelkäsivät tulevansa huonoksi isäksi ja olivat epävarmoja isänä olemisesta. Epävarmuuspuheessa toistui huonot kokemukset omasta isästä sekä pohdinta siitä, miten elämä muuttuu isäksi tulon myötä, etenkin kun oma tila katoaa ja lapsi menee kaiken edelle (ks. Håland ym. 2014, 182).

Tutkimukseni tuloksissa oli jonkin verran viitteitä perinteiseen maskuliinisuuteen. Eräs isä esimerkiksi vertasi äidin ja lapsen jättämistä sairaalaan sotaan

lähtöön. Isä koki vääryyttä, pettymystä ja surua tilanteesta, mutta hän oli mies, joten hänen oli lähdettävä vastoin omaa tahtoaan. Maskuliiniseksi ominaisuudeksi on määritelty muun muassa tunteiden kontrolli ja suoriutuminen (Jokinen 2010, 128-129). Vaikka kyseinen isä oli etukäteen tietoinen siitä, että ei voi jäädä sairaalaan äidin ja lapsen kanssa, oli reaktio todella vahva ja hän koki sen epäoikeudenmukaiseksi. Isä ei kuitenkaan kuvannut näyttäneensä tunteita sairaalassa työntekijöille tai vaimolleen vaan peitti ne ja suoriutui tilanteesta kuin mies.

Isät pohtivat, olisiko helpompaa olla hyvä isä tytölle vai pojalle. Toiset kokivat helpommaksi tytön kasvattamisen ja toiset pojan. Pojan kasvattamisen mieltäminen helpommaksi voi vaikuttaa isän maskuliinisuus. Pleckin (2010, 33) mukaan maskuliiniset miehet saattavat toteuttaa vanhemmuuttaan eri tavoin ja maskuliinisuus voi vaikuttaa epäsuorasti isän vanhemmuuskäyttäytymiseen. Pojan toivominen voi juontaa juurensa myös kulttuurisiin mallitarinoihin, sillä Huttusen (2010a, 175) mukaan modernissa mallitarinassa isän tehtävänä oli olla poikalapselle miehen malli. Tällainen malli on saattanut tulla tutkimukseni isille esimerkiksi omasta lapsuudesta, jolloin on vielä ymmärretty vanhempien roolit eri tavoin kuin nykypäivänä.

Isien tuki

Toinen tutkimuskysymykseni käsitteli isien saamaa ja heidän tarvitsemaansa tukea. Tuloksissa korostui isien tuen puute, sillä isät kirjoittivat useaan otteeseen tilanteista, joihin olisivat halunneet tai tarvinneet tukea. Puolison raskaus on tärkeä siirtymäkausi miehen elämässä ja miehet peräänkuuluttivat tukea siirtymässä miehestä isäksi (ks. Deave & Johnson 2008, 613-632). Miehet turhautuivat siihen, että isäksi tuleva ei saa mahdollista osallistua eikä saa tarvitsemaansa tietoa. Isillä oli halu osallistua, mutta sitä ei mahdollistettu. Deaven ja Johnsonin (2008, 613-632) tutkimuksessa isät kokivat olevansa ulkopuolisia ja sivustaseuraajia. Sekä omassa tutkimuksessani että aiemmissä tutkimuksissa isät ovat tuoneet esille, että heidät sivuutetaan suhteessa äitiin. Jämsän (2010, 113) tutkimuksessa todettiin miesten vanhemmuutta vähäteltävän helpommin kuin äitien ja isät kokivat turhautumista ja toissijaistamista perheessään ja perhepalveluissa.

Schmitz (2016, 18, 20) on tutkimuksessaan todennut äidin roolin korostamisen mediassa vaikuttavan isän mahdollisuuksiin olla tasavertainen vanhempi.

Tutkimukseni tuloksissa esiintyi isien tuen tarve siirtyessä sairaalasta kotiin ja ensimmäisinä päivinä vauvan kanssa. Isät olivat hämmentyneitä ja epävarmoja eivätkä tienneet miten lapsen kanssa ollaan. Perushoitoon liittyvistä asioista koettiin epävarmuutta ja epätietoisuutta. Prembergin ym. (2008, 58) tutkimuksessa synnytysvalmennukseen osallistuneet isät kokivat, että olisivat tarvitsevat synnytystä enemmän tukea ja neuvoja lapsen hoitoon ja vastasyntyneen käsitteelyyn. Vuorenmaan ja kumppaneiden (2011, 293) tutkimuksen mukaan isät pitivät neuvolasta saamia ohjeita liian yleisinä ja olisivat kaivanneet henkilökohtaisempia ja heidän tilannettaan tukevia ja konkreettisempia neuvoja. Myös Deave ja Johnson (2008, 629) sekä Svensson ym. (2006, 23) ovat tutkimuksissaan havainneet isien keskittyvän lapsen hoitoon liittyviin käytännön tehtäviin ja kaipaavan niihin neuvoja. Deaven ja Johnsonin (2008, 629) tutkimuksessa isät kokivat videoiden katselun keinona saada käytännön neuvoja, sillä videoita pystyisi katsomaan silloin kun itselle sopii ja ne olisivat kaikkien saatavilla. Suomessa esimerkiksi Väestöliitto ja sairaanhoitopiirit ovatkin julkaisseet tällaisia videoita kaikkien saataville Youtubeen.

Tutkimukseni isät kuvailivat osallistuneensa erilaisiin synnytysvalmennuksiin, mutta eivät kokeneet niitä kovin hyödyllisinä (ks. Deave & Johnson 2008, 632.632) tai miehille suunnattuna (Premberg ym 2005, 58). Lähteenmäen ja Neitolan (2014, 70) tutkimuksen mukaan tuoreille isille oli tärkeää vertaisten tapaaminen, vanhemmuuden ja isyyden pohtiminen sekä kokemusten jakaminen. Tutkimuksessani vain yhden isän tekstissä oli maininta osallistumisesta isäryhmään. Hän koki sen hyödyllisenä ja mukavana kokemuksena, mutta kokoontumisia ei järjestetty kuin yhden kerran. Muuten tutkimuksessani ei erityisesti noussut esille vertaisten tuen merkitys isille. Eräs isä piti omaa kumppaniaan tärkeänä tukena ja muutama isä kertoi lähiverkoston auttaneen suuresti. Deaven ja Johnsonin (2008, 629) tutkimuksen isät kokivat keskustelut kumppanin kanssa merkittävänä tiedonlähteinä. Lähteenmäen ja Neitolan (2014, 65-66) tutkimuksen mukaan läheisverkosto on ensisijainen tukimuoto vauvaperheille.

Mielenkiintoista on, että aiemmissa tutkimuksissa sosiaalista tukea vertaisilta ja lähiverkostolta on pidetty tärkeänä, mutta tutkimukseni aineistossa ne olivat hyvin pienessä roolissa. Tekstit keskittyivät paljon isien omiin kokemuksiin ja tuntemuksiin lapsen saamisesta joten voi olla, että sosiaalisen tuen ja lähiverkostojen esiin tuominen ei ollut kirjoittajien mielestä tärkeää. Voi olla, että joillakin tutkimukseni isillä ei ollut lähiverkostoa esimerkiksi samalla paikkakunnalla, jolloin sen merkitys ei välttämättä ole niin suuri. Kuten mainitsin, kirjojen näkökulma oli hyvin pitkälti isäksi tulemisesta ei niinkään isänä olemisesta, joten sosiaalisen tai lähiverkoston tuen merkitys ei välttämättä korostu ennen lapsen syntymää, jonka vuoksi sitä ei ole tuotu esiin. Lisäksi suurin osa isistä oli neljäkymmenen ikävuoden molemmin puolin, jolloin kaverit eivät välttämättä enää ole niin isossa roolissa miehen elämässä kuin vaikka alle 30-vuotiaana.

Aiempien tutkimusten valossa tuki vertaisilta ja lähiverkostolta on isille tärkeää, mutta kaikilla ei ole sitä saatavilla. Isät hakivat tukea eri kanavista ja omalta isältään. Tutkimuksessani isät kirjoittivat olleensa vailla tukea, varsinkin jos oma isäsuhte oli huono. Isät korostivat, että matka isäksi on merkittävä, tunteikas ja pitkä eikä siihen ole saatavilla apua tai tukea. Marsiglian ja Royn (2012, 20, 40) tutkimuksen mukaan miesten omaan isyykokemukseen vaikuttaa kulttuuristen ja sosiaalisten tekijöiden lisäksi se, miten miehet näkevät elämänsä aikana itsensä suhteessa isyyteen.

Tutkimukseni aineistona oli isille suunnattu isyyskirjallisuus eli niin sanottu isyysoppaat. Kirjojen kirjoittajista osa kertoi hakeneensa tukea ja neuvoja isyysoppaista. Oppaiden lukeminen jäi kuitenkin maininnan tasolle, eikä tekstissä eritelty millaista tukea tai neuvoa isät olisivat niistä halunneet. Yksi isistä kirjoitti hyvin suoraan, että ei ole hyötynyt lainkaan oppaiden lukemisesta. Krafchick ja kumppanit (2005, 84-85) ovat todenneet, että vanhemmuutta koskevasta kirjallisuudesta haetaan neuvoja oikeanlaiseen ja parempaan vanhemmuuteen. Tutkimuksessani isät kirjoittivat hakeneensa tukea kirjojen lisäksi keskustelupalstoilta ja Facebookista. Internetin rooli tuen tarjoajana on viime vuosina korostunut merkittävästi. Isille suunnatut internetin tukiryhmät ovat tärkeitä kanavia erityisesti heille, jotka haluavat keskustella vertaisten kanssa (Erikssonin &

Salzmann-Eriksonin 2013, 63-65). Internetiä käytetään lisäksi tiedon saamiseksi (ks. Deave & Johnson 2008, 629) ja avun lähteenä, kun haetaan apua ammattilaisilta tai vertaisilta (Lähteenmäki ja Neitola 2014, 67-68).

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Tutkimukseni aineisto oli niin sanottu luonnollinen aineisto eli en tutkijana vaikuttanut millään tavalla aineiston sisältöön ja lisäksi se olisi tutkimuksestani huolimatta olemassa (Jokinen 2016, 255). Laadullisen tutkimuksen tuloksia voidaan arvioida vastaavuuden, uskottavuuden, siirrettävyyden sekä pysyvyyden näkökulmasta (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 249). Tutkimukseni tulokset ovat vastaavuuden ja uskottavuuden näkökulmasta todenmukaisia, sillä ne ovat peräisin aineistosta ja niistä löytyi paljon yhteneväisyyksiä aiempiin tutkimuksiin. Olen pyrkinyt olemaan avoin ja kuvaamaan tutkimusprosessin avoimesti ja täsmällisesti (ks. Pietikäinen & Mäntynen 2019, 249). Olen antanut esimerkkejä analyysin kulusta, jotta lukijalle tulee selväksi, miten olen tutkimuksessani edennyt.

Lisäksi tutkimuksen teorian, analyysimenetelmien ja tutkimuskysymysten kietoutuminen yhteen luovat vastaavuutta ja uskottavuutta (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 249). Olen pyrkinyt tutkimuksessani luomaan teoriaa ja analyysimenetelmää vastaavat tutkimuskysymykset. Tutkimuksen sovellettavuus ja siirrettävyys kytkeytyvät tulosten hyödyntämiseen ja merkitykseen (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 250). Tutkimukseni tulokset ovat sovellettavia ja siirrettäviä, sillä niistä on hyötyä myöhemmissä isyyttä koskevissa tutkimuksissa sekä isille tarjottavan tuen suunnittelussa.

Kirjoja kirjoittaessaan miehet ovat suunnanneet tekstinsä lukijoilleen ja valinneet mitä haluavat aiheesta tuoda esiin. Osa kirjoista oli koottu jo aiemmin julkaistuista blogiteksteistä, yksi oli miehen päiväkirjamerkinnöistä koostettu ja kaksi ulkopuolisen toimittamaa teosta, joihin oli koottu isien tarinoita ja haastatteluja. Aineisto oli moninainen ja se sisälsi hyvin vaihtelevia tekstityylejä. Aineis-

ton tekstit oli kirjoitettu erilaisista lähtökohdista ja näkökulmista Tutkijana minulla oli aineistoon vain tekstisuhde, joten en voinut kysyä tarkentavia kysymyksiä tai perusteluja.

Teokset avaavat hyvin sitä, miten isyyttä tuotetaan sosiaalisesti ja kulttuurisesti. Teksteihin ja niiden sisältöön voi vaikuttaa se, että kirjoittajilla on ollut halu kirjoittaa ja jakaa omia kokemuksiaan. Useammalla aineistoni isällä oli ollut tavanomaisesta poikkeava lähtökohta isyyteen kuten alkoholismi, lapsettomuus tai ero. Poikkeavat tai rankat kokemukset voivat lisätä isien halua ja tarvetta jakaa kokemuksiaan. Erityisesti jos he kokevat, että olisivat itse hyötyneet vastavasta kokeneen isän tuesta.

Vaikka en tutkijana ole vaikuttanut aineiston muodostumiseen, on tutkija silti osana tutkimusta tulkinnoillaan ja valinnoillaan. Sen vuoksi tutkimusraporttia ei voi tarkastella faktojen esittämisenä, vaan siinä on huomioita refleksiivisyys ja tekstin peilautuminen tutkijan kautta. (Jokinen 2016, 253.) Tutkijan vaikutus näkyy tässä tutkimuksessa varsinkin analyysivaiheessa, sillä olen nostanut tiettyjä, toistuvia asioita kirjallisuudesta esiin, mutta luotettavuutta vahvistaa tarkasti kuvattu tutkimuksen ja analyysin eteneminen. Olen käyttänyt paljon autenttisia aineistoesimerkkejä tuloksissa tuodakseni esiin perusteluja tuloksille.

Tutkimukseni on laadullinen eikä sen tavoitteena ole tuottaa tilastollisesti yleistettävää tietoa. En voi tehdä tutkimukseni perusteella johtopäätöstä, että isät kokevat isäksi tulon tai saamansa tuen kuten isyyskirjallisuuden isät kirjoittivat. Voin kuitenkin todeta diskursiivisen tutkimuksen puhetaiposten olemassaolon yhteiskunnassamme.

Tutkimustani voisi tulevaisuudessa jatkaa esimerkiksi haastattelemalla kyseisten kirjojen kirjoittajia siitä, miten he esimerkiksi kymmenen vuotta isänä olleena kokevat isyyden. Mielenkiintoista olisi myös haastatella näiden kirjojen lukijoita, isäksi tulevia miehiä. Kiinnostavaa olisi selvittää millainen isyyskuva heille välittyy näistä kirjoista ja millaista tukea tällainen kirjallisuus heille antaa isäksi tulemisesta.

LÄHTEET

- Aalto, I. 2010. I Katsaus isyyden historiaan sääty-yhteiskunnasta nykyaikaan. Teoksessa J. Mykkänen & I. Aalto. 2010. Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 34, 2010. 15-38.
- Aalto, I. 2012. Isyyden aika: historia, sukupuoli ja valta 1990-luvun isyyskeskusteluissa. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 112. Jyväskylän Yliopisto. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Aalto, I. & Mykkänen, J. 2010. Saatteeksi. Teoksessa J. Mykkänen & I. Aalto. 2010. Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 34, 2010. 9-11.
- Connell, R. W. & Messerschmidt, J. W. 2005. Hegemonic masculinity. Rethinking the concept. *Gender & Society* 19 (6), 829-859. doi: 10.1177/0891243205278639
- Deave, T. & Johnson, D. 2008. The transition to parenthood: what does it mean for fathers? *Journal of Advanced Nursing* 63(6), 626-633. doi: 10.1111/j.1365-2648.2008.04748.x
- Doucet, A. 2006. *Do Men Mother? Fathering, Care, and Domestic Responsibility*. Toronto: University of Toronto Press.
- Eerola, P. 2009. Lapsikeskeisempi isyys - kolme tarinaa nuorten koulutettujen miesten astumisesta isyyteen. *Nuorisotutkimus* 27(2). 15-28.
- Eerola, P. & Mykkänen, J. 2014. Isyyskokemusten jäljillä. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus. 7-18.
- Elo, S. & Kyngäs, H. 2008. The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing* 62(1), 107-115. doi: 10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x
- Eriksson, H. & Salzmänn-Erikson, M. 2013. Supporting a caring fatherhood in cyberspace - an analysis of communication about caring within an online forum for fathers. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 27(1), 63-69. doi: 10.1111/j.1471-6712.2012.01001.x

- Eräranta, K. 2007. Olevasta tekijäksi? Psykososiaalinen tieto isän määrittäjänä. Teoksessa J. Vuori & R. Nätkin (toim.) Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino. 83-105.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat: hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Huttunen, J. 2010a. Isyyteen sitoutuminen ja sen merkitys miehelle. Suomen lääkäri-lehti 3/2010. 175-181.
- Huttunen, J. 2010b. Mihin suomalainen isyys on menossa? Julkaisussa Futura 29(3). 111-115. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1491029>
- Huttunen, J. 2014. Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa P. Eerola & J. Mykänen (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus. 178-196.
- Håland, K., Lundgren, I., Schauer Eri, T. & Lindén E. 2014. The Meaning of Men`s Experiences of Becoming and Being Fathers, in Men Who Have Subjected Their Partners to Violence. The Men`s Studies Press. Fathering 12(2), 178-195. doi: 10.3149/fth.1202.178
- Itulua-Abumere, F. 2013. Understanding Men an Masculinity in Modern Society. University of Roehampton. Open Journal of Social Science Research 1(2), 42-45. doi: 10.12966/ojsr.05.05.2013
- Jokinen, A. 2010. Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa T. Saresma, L-M. Rossi & T. Juvonen (toim.) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino. 128-138.
- Jokinen, A. 2016. Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino. 249-265.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2016. Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino. 25-50.
- Juhila, K. & Suoninen, E. 2016. Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. 2016. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino. 360-375.
- Jämsä, J. 2010. Tarpeeton ja avuton isä. Teoksessa J. Jämsä & S. Kalliomaa (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. 112-121.
- Kaukinen, S., Eerola, P. & Eskola, J. 2018. Etäinen, autoritaarinen, tasavertainen ja epäröivä Isyyden neljä tarinatyyppiä. Teoksessa J. Eskola, I. Nikanto & S. Virtanen (toim.) Aikamme kasvatusta: vain muutos on pysyvää? - 14

- eläytymismenetelmätutkimusta. Tampere: Tampere University Press. 93-110.
- Kekäle, J. & Eerola, P. 2014. Isyyden tarinamarkkinoilla. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen. Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus. 19-31.
- Kolehmainen, J. 2004. Osallistuva isä – Muuttunut mies? Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) Isäkirja: mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino. 89-108.
- Krafchick, J., Zimmerman, T., Haddock, S. & Banning, J. 2005. Best-selling Books Advising Parents about Gender: A Feminist Analysis. Blackwell Publishing. *Family Relations* 54 (1), 84-100. doi: 10.1111/j.0197-6664.2005.00008.x
- Lock, A. & Strong, T. 2010. Social Constructionism. Sources and Stirrings in Theory and Practice. Cambridge University Press.
- Lähteenmäki, M. & Neitola, M. 2014. Isien tukiverkostot vauvaperheissä. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen. Isän kokemus. Tampere: Gaudeamus. 65-74.
- Marsiglio, W. & Roy, K. 2012. Nurturing Dads. Social Initiatives for Contemporary Fatherhood. New York: Russell Sage Foundation.
- McGill, B. S. 2014. Navigating new norms of involved fatherhood: employment, fathering attitudes, and father involvement. *Journal of Family Issues* 35 (8), 1089-1106. doi: 10.1177/0192513X14522247
- Mykkänen, J. 2010a. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. Väitöskirja. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Mykkänen, J. 2010b. Miesten puhetta isäksi tulon halusta ja aikeista. *Sociologia* 47(3). 188-204.
- Mykkänen, J. & Eerola, P. 2013. Isyyteen sitoutuminen ja isän vastuu esikoisien kertomana. *Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja* 44(1). 17-29.
- Mykkänen, J. & Eerola, P. 2014. Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus. 49-64.
- Mykkänen, J. & Huttunen, J. 2008. Isäksi tulon tunteet. Teoksessa E. Sévon & M. Notko (toim.) Perhesuhteet puntarissa. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press. 169-187.

- Oulasmaa, M. & Saloheimo, A. 2010. Stereotyyppiset isäkuvat. Teoksessa J. Jämsä & S. Kalliomaa (toim.) *Isyyden kielletyt tunteet*. Helsinki: Väestöliitto. 21-29.
- Patton, M. 2002. *Qualitative research & evaluation methods*. Thousand Oaks CA: Sage cop. 3rd edition.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2009. *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2019. *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pleck, J. H. 2010a. *Fatherhood and Masculinity*. Teoksessa Lamb. M. E. 2010. *The Role of the Father in Child Development*. University of Cambridge. 5th Edition. 27-57.
- Pleck, J. H. 2010b. *Paternal involvement*. Teoksessa Lamb. M. E. 2010. *The Role of the Father in Child Development*. University of Cambridge. 5th Edition. 67-107.
- Premberg, Å., Hellström, A-L., & Berg, M. 2008. Experiences of the first year as father. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. 22(1), 56-63. doi: 10.1111/j.1471-6712.2007.00584.x
- Raitio, K. Sevón, E. & Rönka, A. 2019. Digitaalinen oppimispeli VauvaPolku: Vanhemmuuteen valmistautumista pelillisen oppimisen keinoin. *Kunnallisan alan kehittämissäätiön Julkaisu 21*. Saatavilla http://babytrail.fi/downloads/vauvapolku_julkaisu.pdf
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. *Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 2009*. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf> Viitattu 10.9.2019.
- Schmitz, R. 2016. *Constructing Men as Fathers: A Content Analysis of Formulations of Fatherhood in Parenting Magazines*. *The Journal of Men's studies*. 24(1), 3-23. doi: 10.1177/1060826515624381
- Stockall, N. & Dennis, L. 2013. *Father's role in play: enhancing early language and literacy of children with developmental delays*. *Early Childhood Education Journal* 41 (4), 299-306.
- Suoninen, E. 2016. *Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen*. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino. 229-247.

- Svensson, J., Barclay, L. & Cooke, M. 2006. The Concerns and Interests of Expectant and New Parents: Assessing Learning Needs. *The Journal of Perinatal education*. 15(4), 18–27. doi: 10.1624/105812406X151385
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Saatavilla: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Viitattu 1.3.2020
- Vuorenmaa, M., Salonen, A., Aho, A., Tarkka, M-T. & Åsted-Kurki, P. 2011. Puolivuotiaiden lasten isien neuvolan terveydenhoitajalta saamat ohjeet ja tuki. *Hoitotiede*. 23(4), 285-295.
- Vuori, J. 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) *Isäkirja: mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino. 29-63.
- Wall, K. 2014. Fathers on leave alone: does it make a difference to their lives? *Fathering* 12(2), 196–210. doi: 10.3149/fth.1202.196